

ДОКЛАД
за дейността на
Центъра на НПО в Разград

**ПРИЛАГАНЕ НА
ЗАКОНА ЗА ЗАЩИТА СРЕЩУ
ДОМАШНОТО НАСИЛИЕ**

2005 - 2009

ДОКЛАД

За дейността на Центъра на НПО в Разград по прилагане на Закона за защита срещу домашното насилие 2005 – 2009

Автор: Георги МИЛКОВ, Ръководител на Консултативния център по проблемите на домашното насилие
Статистика и графики: Стоянка НЕДЕЛЧЕВА

Благодарим за бележките и коментарите на
Димо Борисов
Елин Харизанов
Надежда Василева
Никола Йорданов
Стела Ковачева

Град Разград
февруари 2010 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. Резюме	3
II. История на предоставяне на услугата	4
III. Подкрепа на Общински съвет – Разград за справяне с проблема	7
IV. Ролята на Районен съд - Разград	8
V. Ролята на прокуратурата в Разград	11
VI. Ролята на Районно управление на МВР - Разград	16
VII. Липса на статистика и регистрация в социалните служби	17
VIII. Проблемът с несъбиране на наложените съдебни глоби	19
IX. Отказ от обслужване в приемно-спешно отделение в Разград и спешен център - Лозница	20
X. Отказ от обслужване на телефон за спешни обаждания 112 – Русе	21
XI. Статистика	22
XII. История на Консултативния център	24
XIII. Добри практики	27
XIV. Специализирана програма за извършители на домашно насилие	30
XV. Сътрудничество между социалните центрове	34
XVI. Предложения	35
XVII. Заключение	36
Статистика за 2009 г.	37
Интервю с Георги Милков	38

ДОКЛАД¹

За дейността на Центъра на НПО в Разград по прилагане на Закона за защита срещу домашното насилие

2005 – 2009

Автор: Георги Милков, Ръководител на Консултативния център по проблемите на домашното насилие
Статистика и графики: Стоянка Неделчева

I. РЕЗЮМЕ

Докладът представя информация за различните социални услуги, свързани с домашно насилие в община Разград за периода 2005 – 2009 година. Описани са данните и динамиката на проблема: над 150 клиенти, 550 консултации и 62 съдебни дела. Посочени са предприетите действия от различни институции за справяне с проблема – съд, прокуратура и полиция. Анализирани са основните проблеми, които пречат приложението на закона – липса на статистика, несъбиране на съдебните глоби, отказ на спешните центрове да предоставят медицинско обслужване на пострадалите, дежурните служители на телефона за спешни обаждания 112 в Русе не знаят как да реагират на сигнали за домашно насилие.

Посочват се добрите практики на работа при случаите на домашно насилие и се предоставя информация за Специализираната програма за работа с извършители на домашно насилие.

В края на документа се правят предложения за:

- промяна на нормативната база;
- подобряване работата на държавните институции, имащи отношение към проблема;
- създаване на нови, по-ефективни механизми за адекватно решаване на проблемите, свързани с домашно насилие и;
- по-добро информационно отразяване на процесите в тази сфера.

¹ Докладът е представен на брифинг в Районен съд – Разград на 09.10.2009г. Крайният вариант на документа е подготвен след обществена дискусия и постъпили нови предложения от институциите.

II. ИСТОРИЯ НА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА УСЛУГАТА

Центърът на неправителствените организации в Разград повече от четири години осъществява програми по прилагането на Закона за защита срещу домашното насилие (ЗЗДН), www.ngo-rz.org.

Първите практики бяха в рамките на проект „Гражданско наблюдение над съда“, в който наблюдавахме съдебни дела с елемент на домашно насилие. Осъщественото наблюдение през 2005 година от 10 доброволци показва, че мерките срещу домашното насилие са почти непознати за хората, а представителите на рисковите групи не използват възможностите за защита, които законът им дава.

Центърът на НПО в Разград работи по проблемите на домашното насилие от влизането в сила на Закона за защита срещу домашно насилие през месец март 2005 г. Ние подготвихме първото в област Разград съдебно дело по ЗЗДН и осигурихме безплатна подкрепа на жертвата. Преди две години създадохме Консултативен център по проблемите на домашното насилие и открихме гореща телефонна линия 66 16 94, на която жертвите могат да получат помощ и подкрепа.²

Центърът на НПО в Разград разработи собствена програма по проблемите на домашното насилие, за да се преодолее съществуващият информационен и правен дефицит. В продължение на повече от четири години ние предлагаме специализирани услуги на жертви и извършители на домашно насилие.

Специализираните услуги на Консултативния център включват социална подкрепа, психологическо консултиране, рехабилитация и юридическо представителство на жертвите на домашно насилие. Ние работим паралелно и с извършителите на насилие, след задължителното указание на съда да посещават нашите специализирани програми.

През първата година от откриването на Горещата телефонна линия хората нямаха смелост да говорят за проблемите си и само 16 човека споделиха болката си. След публикуването на обявата във вестник „Екип 7“ през 2008 година, броят на потърсилите помощ се увеличи над 100%. Оказва се, че на хората им е по-лесно да говорят за проблемите си по телефона, защото няма визуален контакт с други хора. Срамът за тях е по-малък и те разкриват болка-

² Във всеки брой на вестник „Екип 7“ се публикува безплатна обява на втора страница в горното каре

та си. За първите девет месеца на 2009г. броят на потърсилите помощ по телефона надминава броя за цялата 2008 година.

В хода на цялостната дейност по превенция на домашното насилие като социално явление, ние успешно си сътрудничим с Районното полицейско управление³, Районен съд, прокуратурата, социалните служби, местните средства за масова информация и шест ключови институции, ангажирани по проблема в съвместните ни дългосрочни програми.

Ние сме благодарни за оценката на нашата работа от г-жа Ива Ковалакова-Стоева, Председател на Административен съд – Разград. **„Центърът на НПО се утвърди като гарант в защита на жертвите на домашно насилие и в подкрепа на уязвимите групи граждани в Разградска област.“**⁴

*„С удоволствие прочетох изготвения окончателен доклад за дейността на Центъра на НПО в Разград по прилагане на Закона за защита срещу домашното насилие. Намирам, че той обективно и задълбочено отразява вашите констатации и усилия във връзка с преодоляване на вредните последици в случаите на домашно насилие, а така също и на дейността на държавните и общински институции, пряко свързани с прилагането на Закона за защита срещу домашно насилие, като съдържа градивна критика на констатираните слабости, както в работата на тези институции, така и в законодателната уредба. Изготвените предложения в заключителната част на доклада са конкретни, изпълними и съответни на проблемите, свързани с регулирането на тези общественозначими отношения“*⁵

Основен партньор в нашата дейност по прилагане на Закона за защита срещу домашното насилие е Районен съд – Разград. Нашата дейност е високо оценена от г-жа Маргарита Новакова, Председател на съда, която откри брифинга на 9 октомври 2009г. с думите:

„Районен съд – Разград си сътрудничи съвместно с Центъра на НПО в Разград по прилагане на ЗЗДН от 2005 година. Радва ме факта, че има организация, която да работи по този проблем, защото той се задълбочава. Реално няма държавна институция, която да подсигури подкрепа на жертви и на извършители на домашно насилие.

Когато има домашно насилие, децата в семейството го възприемат от своите родители и го прилагат в собственото си поведение. Според мен агресията сред децата и учениците започва именно от семейството.

Проблемът с домашното насилие се задълбочава и трябва всяка от институциите да предприеме нещо за решаването му. Не може да разчитаме на някой друг.“

„Повече от пет години Районен съд – Разград успешно партнира с Центъра на НПО за повишаване на общественото доверие в съдебната институция на местно ниво, за по-голяма информираност на гражданите за дейността на съда и прозрачността на съдебното производство в Разград.

През месец май 2007г. Районен съд – Разград и Центърът на НПО в Разград сключиха споразумение за сътрудничество по прилагането на Закона за защита срещу домашното насилие.

От две години Районен съд – Разград насочва жертвите на домашно насилие да участват в терапевтични програми към Центъра на НПО в Разград. Извършителите на домашното насилие са задължени по силата на съдебното решение да участват в специализирани програми за справяне с насилието и агресията към организацията.

³ От есента на 2008г. наименованието е Районно управление на МВР – град Разград

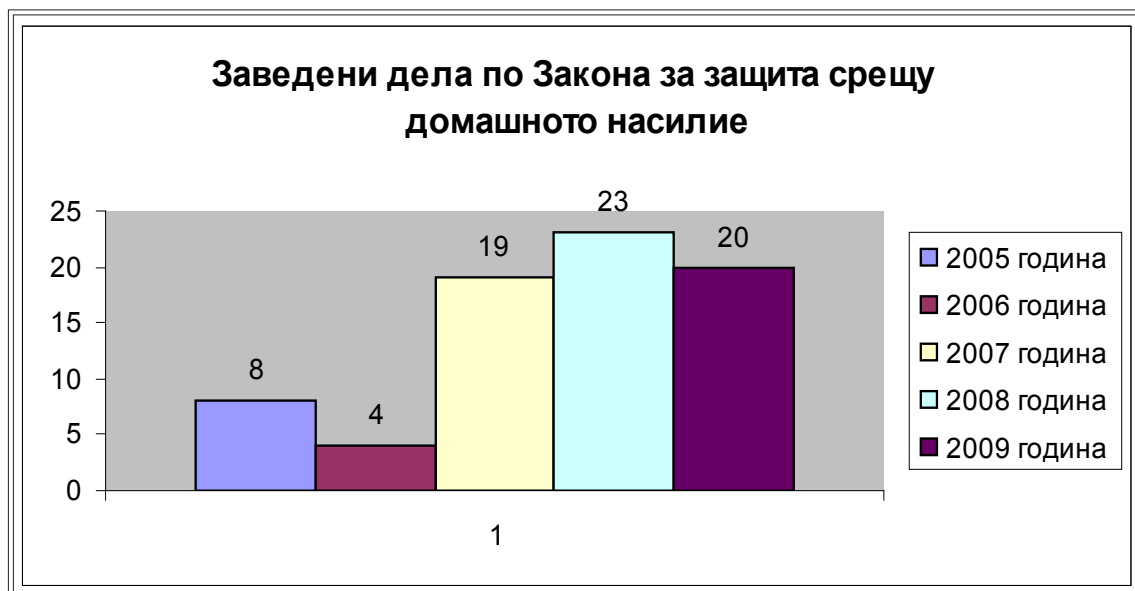
⁴ Писмо на Ива Ковалакова-Стоева, Председател на Административен съд – Разград, 08.10.2009г.

⁵ Писмо на Ива Ковалакова-Стоева, Председател на Административен съд – Разград, 20.10.2009г.

Центърът на НПО в Разград води първото дело по Закона за защита срещу домашното насилие през 2005 година. Оттогава до момента в Районен съд – Разград са разгледани над 70 дела по този закон. Организацията демонстрира сериозен капацитет в предоставянето на специализирана защита на жертвите на домашно насилие.

Центърът на НПО успешно работи в областта на предоставянето на социални услуги на жени в неравностойно положение от различните етнически малцинства и подкрепата на жертви на насилие. Центърът на НПО познава много добре социалните проблеми на уязвимите групи и трябва да продължи да се развива като ресурсна организация за общността в Разград за предоставяне на социални услуги и подкрепа на деца и жени, жертва на насилие.⁶

До момента в Консултативния център по проблемите на домашното насилие са потърсили помощ над 150 потърпевши от домашно насилие и са предоставени над 550 консултации. С помощта на Центъра в Районен съд - Разград са заведени 62 дела по Закона за защита срещу домашното насилие, като по 60 от тях магистратите постановиха мерки за защита на жертвите и децата.

Бяха необходими около две години работа по Закона за защита срещу домашното насилие, за да се почувстват жертвите, че могат да бъдат защитени. През първите две години от прилагането на закона, заведените дела са малко на брой. Със създаването на Консултативния център през 2007 година се увеличиха делата по този закон. Пострадалите придобиха вяра в институциите и започнаха да търсят защита. Забелязва се увеличаване на броя на заведените дела с всяка изминала година. Обезпокоителен е фактът, че през първите няколко месеца на 2009 година, броят на заведените дела почти се изравнява с този на цялата 2008 година. Ако тази тенденция се запази, 2009 година ще постави рекорд по броя на заведените дела.

Ние предлагаме подкрепа на жертвите на домашно насилие и терапевтични програми за извършителите. Същевременно следим как се изпълняват съдебните решения и съответно – наказания. При установена вина съдът винаги налага една или всички шест ограничителни мерки за защита. Задължително съдът налага и глоба от 200 до 1000 лв. на извършителя на домашно насилие. Центърът на НПО установи, че постановените парични санкции-глоби по принцип трябва да се събират от Агенцията за държавни вземания към Министерство на финансите.

„През последните месеци на 2009г. зачестяват случаите на жестоко пребити жени в

6 Препоръка от Маргарита Новакова, Председател на Районен съд – Разград, 01.10.2009г.

област Разград. Два са основните проблеми в борбата с този вид тормоз. Първият е икономическата зависимост на жертвите от техните нападатели, а вторият – липсата на изградени системи за социална защита.

Притеснително е, че ако през 2007 г. и 2008 г. жертвите на насилие са били 60 – по 30 всяка година, само за първите осем месеца на 2009 г. регистрираните случаи в центъра са над 30. Районен съд – Разград издаде пет съдебни заповеди за защита на наши клиенти през месец август 2009г., което е своеобразен рекорд за нас като организация.

Нашата статистика сочи, че около 80% от пострадалите жени са на възраст до 50 г., от тях половината са под 30-годишна възраст. Преобладаващата част са етнически турци.

През миналата 2008 година има пет случая, в които жертвите са мъже. Те не са насилиени от жените си, а от децата, внуците или братята си.

В близо 80 на сто от общо регистрираните случаи на домашно насилие извършителите са били пияни. Броят на пострадалите рязко се увеличава през летния сезон, когато явно жегите отключват агресията, особено при хората с ментални проблеми.

Всички тези хора имат нужда от помощ, щом ни намират сами. В този смисъл одобреното от Общински съвет -Разград предложение за разкриване на нова социална услуга за жертви и извършители на домашно насилие от януари 2010 г. беше много необходимо, коментира Георги Милков.⁷

III. ПОДКРЕПА НА ОБЩИНСКИ СЪВЕТ – РАЗГРАД ЗА СПРАВЯНЕ С ПРОБЛЕМА

Местният парламент в Разград сериозно се ангажира с проблемите на домашното насилие и развитието на нови социални услуги. Общински съвет – Разград прие през месец юли 2009г. докладна записка, внесена от д-р Селиме Карагъзова-Шакир, Председател на Постоянната комисия по социална политика, трудова заетост и здравеопазване.

„В Общинската стратегия за предоставяне на социални услуги 2007-2011 г., приета от Общински съвет – Разград, е записано, че Центърът на НПО в Разград предоставя социалните услуги Дневен център за социална рехабилитация и интеграция с Кризисен център.⁸

Същите социални услуги са записани и в Общински план за развитие на община Разград 2007-2013г. (точка 4.2.2., стр.24), приет с Решение № 384 от 20.05.2005г. на Общински съвет – Разград. Добавен е нов абзац „Развитие на нови алтернативни социални услуги в общността, приет с Решение № 174 от 30.05.2008г. по Протокол № 11 на Общински съвет – Разград.

С това решение местният парламент гласува и Сдружение „Център на НПО в Разград“ беше вписано като доставчик на социални услуги в двата общински документа в Разград.

Центърът на НПО в Разград е регистриран като доставчик на социални услуги в Агенцията за социално подпомагане с обхват: „Дневен център“ и „Кризисен център“ (Удостоверение № 111/06.11.2003г.) Социалната услуга „Център за социална рехабилитация и интеграция“ е регистрирана с Удостоверение № 1284/10.05.2006г.

Направените сериозни анализи по проблема с домашното насилие в Разград доказват

7 Мъжете в Разградско бият все по-жестоко, В-к „Екип 7“, 12.08.2009г, www.ekip7.bg

8 Решение №808 по Протокол № 45 от проведено на 22.01.2007 г. заседание на ОбС – Разград, Раздел VI. Дейности за изпълнение на стратегическите цели и подцели, т. 10, www.razgrad-bg.org, рубрика Общински съвет – подрубрика Протоколи.

*необходимостта от разкриването на нови алтернативни социални услуги в общността.*⁹

За изминалите години ние успяхме да развием ефективни партньорства с ключови местни институции. През месец май 2008г. сключихме споразумения с осем институции за сътрудничество при решаването на проблеми за насилието върху пълнолетни и непълнолетни пострадали в семейството и на улицата, изразено във всичките му форми: Регионална дирекция за социално подпомагане, дирекция „Социално подпомагане“, Окръжна прокуратура, Районна прокуратура, Районен съд – Разград, Регионална инспекция за опазване и контрол на общественото здраве, Районно управление на МВР – Разград, Център за спешна медицинска помощ.

„В момента в община Разград има доказана потребност от център за социална рехабилитация и интеграция за уязвими групи с фокус жертви и извършители на домашно насилие.

Съгласно „§3. Държавата съдейства на общините и юридическите лица с нестопанска цел за създаване и подкрепа на служби и центрове за изпълнение на мерките по чл. 5, ал. 1, т. 5 и 6“¹⁰

Държавата подкрепя и държавният бюджет финансира развитието на социални услуги в общините, като делегирана от държавата дейност.

Най-квалифицирана неправителствена организация по проблема с домашното насилие, с доказан капацитет през последните четири години, е Сдружение „Център на НПО в Разград“. За изминалите четири години организацията успя да развие ефективни партньорства с ключови местни институции, като сключи с осем от тях споразумения за сътрудничество.

Практиката на Центъра на НПО в Разград по прилагане на Закона за защита срещу домашното насилие в община Разград през последните четири години показва категоричната необходимост от откриването на център по проблемите на домашното насилие, като делегирана от държавата дейност.

Центърът на НПО в Разград е регистриран като юридическо лице с нестопанска цел в обществена полза и притежава необходимите удостоверения от Агенцията за социално подпомагане. Всяка година държавните институции извършват контрол на дейността и водената документация. Гражданската организация редовно подава задължителните публични отчети в Министерството на правосъдието и Агенцията за социално подпомагане.

Центърът на НПО в Разград притежава необходимия потенциал да предоставя новата социална услуга в общността „Център за социална рехабилитация и интеграция“, считано от 1 януари 2010г.“¹¹

IV. РОЛЯТА НА РАЙОНЕН СЪД - РАЗГРАД

Ние проведохме няколко успешни работни срещи в Районен съд – Разград с участието на съдии и полицаи, за да обсъдим практическото приложение на ЗЗДН.

Представителите на съда и полицията приеха инициативата на Центъра на НПО за периодични срещи за оценка на напредъка по прилагане на Закона за защита срещу домашното насилие. Участниците се обединиха около становището на следващите срещи да поканят и

⁹ Решение 422 по Протокол № 27 от проведеното заседание на Общински съвет – Разград на 28.07.2009 г., стр.1, www.razgrad-bg.org, рубрика Общински съвет – подрубрика Протоколи.

¹⁰ Закон за защита срещу домашно насилие

¹¹ Решение №422 по Протокол № 27 от проведеното заседание на Общински съвет – Разград на 28.07.2009 г., стр.3, www.razgrad-bg.org, рубрика Общински съвет – подрубрика Протоколи

други институции, като много важно е участието на прокуратурата.

С удовлетворение от много доброто сътрудничество отбелязваме професионализма на съдиите Маргарита Новакова, Цветалина Дочева и Нели Генчева. Заедно с тях и съдебната администрация изработихме успешен механизъм за приложение на Закона за защита срещу домашното насилие, включително когато има постъпили молби за незабавна защита на жертвите.

Районните съдии оцениха много положително дейността на Центъра на НПО и дадоха ценни препоръки към нас и полицията за начина на действие при случаи на домашно насилие.

Съдиите от Районен съд – Разград препоръчаха на местната полиция да изпращат преписките в съда само при наличие на непосредствена опасност за живота на жертвата на домашно насилие. Във всички останали случаи е необходимо полицията да насочва потърпевшите към Консултативния център по проблемите с домашното насилие към Центъра на НПО, за изготвяне на необходими документи за подаване в Районен съд - Разград.

По време на дискусиите бяха обсъдени темите:

- Прилагането на Закона за защита срещу домашното насилие;
- Съдебната практика по Закона за защита срещу домашното насилие;
- Контрол по изпълнение на съдебните заповеди за защита;
- Ролята на прокуратурата и полиция при неизпълнение на съдебните заповеди от извършители на домашно насилие;
- Информацията за последни актуални координати на извършители на домашно насилие за кореспонденция и връзка;
- Участието на извършителите на домашно насилие в специализираната програма;
- Контрол по изпълнение на задължителното участие на насилниците в специализираната програма;
- Действия на Центъра на НПО при неучастие на извършител на домашно насилие в специализираната програма;
- Събиране на присъдените глоби на извършители на домашно насилие;
- Координация и взаимодействие между Центъра на НПО, Районна прокуратура, Районен съд и РУ на МВР в град Разград за осъществяване и контрол на специализираната програма за осъдените извършители по ЗЗДН;
- Мнения, предложения и препоръки по приложението на специализираната програма на Центъра на НПО за осъдени лица по Закона за защита срещу домашното насилие;

ПОСТИГНАТО СЪГЛАСИЕ: ¹²

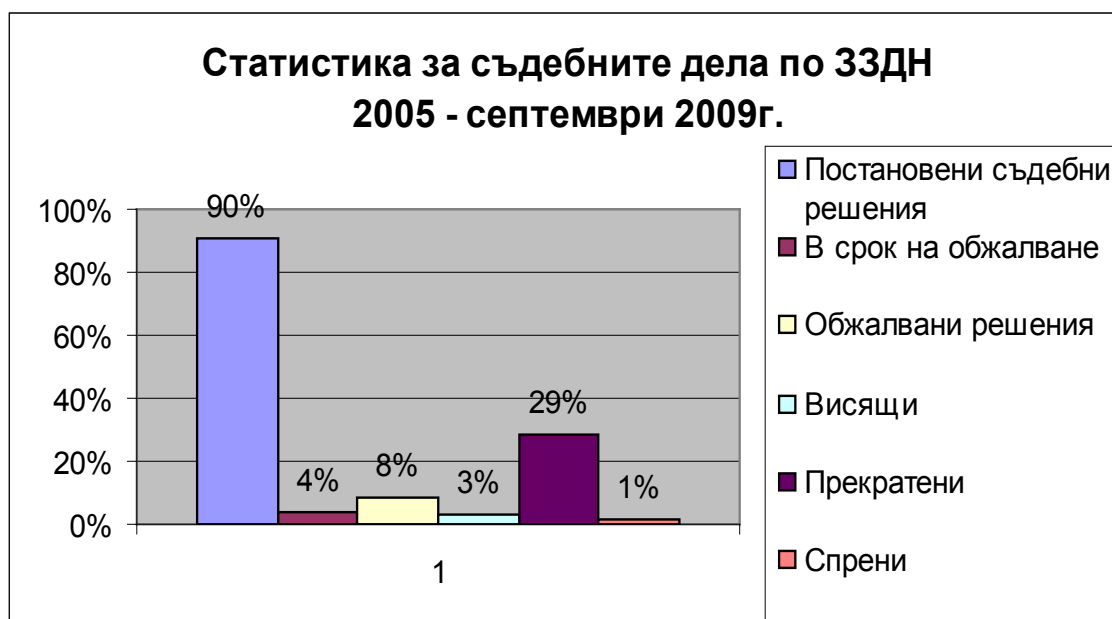
1. РУ на МВР да изпраща жалби до Районен съд, само ако се установи реална и „непосредствена опасност“ за здравето и живота на жертвата от домашно насилие.
2. РУ на МВР да насочва жертвите на домашното насилие към Центъра на НПО, където да се подготвят документите за сезиране на Районен съд.
3. Целта на Закона за защита срещу домашното насилие е превенция на домашното насилие чрез издаване на ефективна съдебна заповед за ограничение и възпиране на

¹² Работна среща в Районен съд – Разград, 27.11.2007г.

насилника. Остане ли тази заповед само на хартия, законът се обезсмисля.

4. Да се организират обучения на полицаи по проблема с домашното насилие и приложението и практиката на Закона за защита срещу домашното насилие.
5. Да се провеждат периодични консултативни срещи между полицията, Районен съд и Прокуратура за оценка напредъка по прилагане на ЗЗДН, като могат да се включат и други институции.

Съдебната статистика на Районния съд в Разград сочи, че от април 2005 година досега са постъпили 73 молби за домашно насилие. Образувани са 73 съдебни дела, от които 65 са приключени със съдебно решение. В над 70% от случаите е издадена заповед за незабавна защита на жертвите.

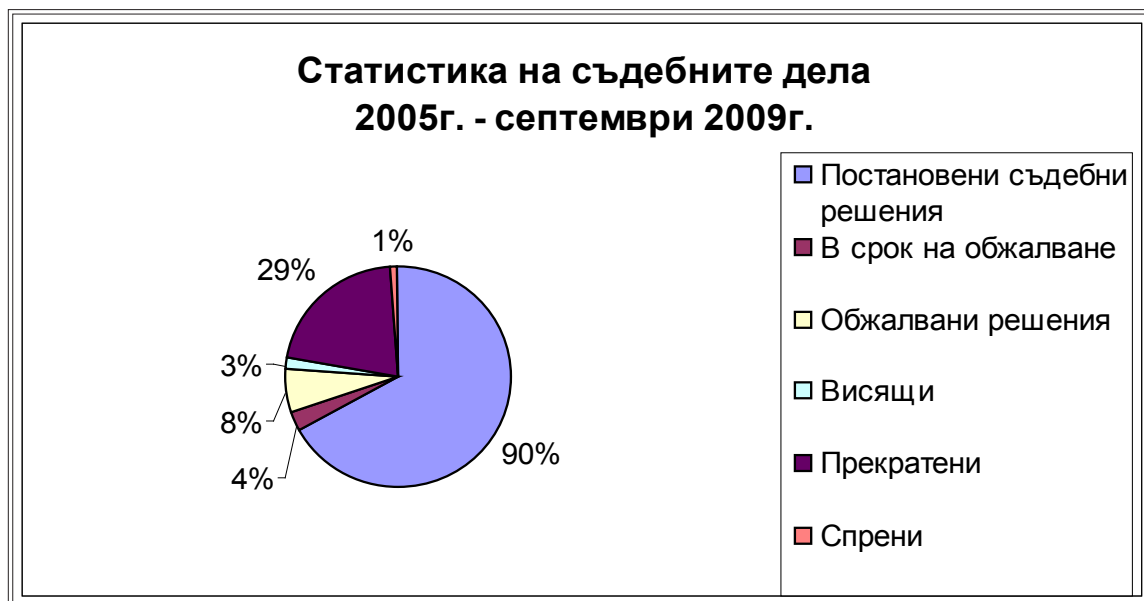
В Районен съд - Разград се наблюдава интересна тенденция по делата при приложението на Закона за защита срещу домашното насилие. През 2005 година по него са заведени 8 съдебни дела, а година по-късно, през 2006г., техният брой е намалял двойно и те са едва 4. Следващата 2007 година показва бум на заведените съдебни дела, които са 28 или над 6 пъти увеличение в сравнение с 2006г. През 2008г. се запазва същият брой на заведени съдебни дела 28. Само за първите девет месеца на 2009г. са заведени 19 съдебни дела.

Наблюдаваме нова тенденция от 2007г. на прекратяване на част от заведените дела, поради оттегляне на молбите от жертвите или постигане на извънсъдебна спогодба между страните. Прекратените дела са 9 за 2007, 5 – за 2008г. и за първите девет месеца на 2009г. – са 7.

Основните причини са икономическата зависимост на жертвите от извършителите и липсата на перспектива за осигуряване на трайна сигурност на потърпевшите. Според нас, проблемът е в липсата на официални социални институции за консултации, подкрепа и защита при домашно насилие в община Разград. В момента няма установени центрове в областния град, които да се подкрепят от държавата или общината.

Все още не е изграден кризисен център и практики за действие в кризисни ситуации с жертви на домашно насилие. Допълнителен аргумент е липсата на възможности за трудова заетост на жертвите и устройване на децата в учебни заведения, когато пострадалото лице бъде

настанено в кризисен център в друг град.

Обикновено съдебните заседания се насрочват между 20 и 25 ден от подаване на молбата. Смятаме, че съдът трябва да подхожда отговорно и да преценява обществената опасност и публичния интерес за по-бързо съдопроизводство по този сравнително нов закон.

За първите две години (б.р. 2005-2007) от приемането на закона са издадени едва 27 заповеди за незабавна защита на основание чл.18 от Закона за защита срещу домашното насилие от районните съдилища в Разград, Исперих и Кубрат¹³. За 2005 година има издадени 13 заповеди за незабавна защита (Разград – 6 и Кубрат – 7). За 2006г. са издадени 6 заповеди (Разград – 1, Кубрат – 5).

V. РОЛЯТА НА ПРОКУРАТУРАТА В РАЗГРАД

Противоречива е нашата оценка за дейността на прокуратурата в Разград по приложение на Закона за защита срещу домашното насилие. Положителна стъпка е подписаното споразумение за сътрудничество с Окръжна и Районна прокуратура в Разград, които за съжаление останаха документи без приложение в практиката.

Специално ще отбележим работата по един случай за изпълнение на съдебно решение от есента на 2007г. с наблюдаващ прокурор Веселин Якимов. Ние сме доволни да отбележим усилията на прокурор Якимов, който с постановление указа на полицията да изпълни съдебното решение. Детето беше предадено на майката с помощта на четирима полицаи, които запазиха самообладание и осигуриха необходимата безопасност.

През последните месеци на 2009г. наблюдаваме засилена активност на полицейските служители и прокуратурата в община Исперих по прилагането на ЗЗДН. Според нас, причината е участието на районния прокурор Сезгин Османов в поредица от срещи и обучения по Закона за защита срещу домашното насилие. Благодарни сме на Окръжния прокурор на Разград Огнян Дамянов, който разреши участието на прокурор Османов.

Ние не сме удовлетворени от подхода на Районна прокуратура – Разград, която отхвърли 14 жалби за неизпълнение на съдебни решения относно задължителното участие на осъдените лица в специализираната програма на Консултативния център. По тези слу-

¹³ Информацията е представена на обучение за домашно насилие (Разград, април 2007г.) от областния координатор по Закона за защита от домашно насилие в ОД „Полиция“ – Разград,

чаи се наблюдава известен напредък в работата на Окръжна прокуратура – Разград, която отмени няколко отказа на Районна прокуратура и върна преписките за допълнителна проверка.

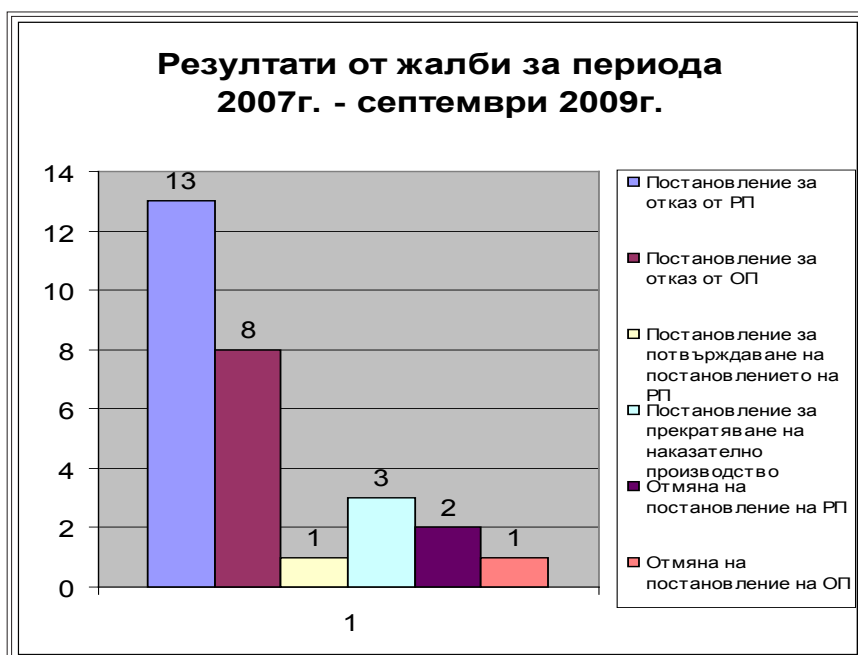
Най-много са подадените жалби (14 броя) до Районна прокуратура – Разград, като по 13 от тях има постановен отказ за образуване на досъдебно производство. Нашето несъгласие с тези постановления ние описваме в почти същия брой жалби до Окръжна прокуратура – Разград (12 броя). По 8 от тях има постановление за отказ. С три са по-малко подадените жалби до Апелативна прокуратура – Варна (5 броя). Незначителен брой са подадените жалби в Районен и Окръжен съд – Разград, съответно три и една.

Една от задачите на нашия изследователски проект е да наблюдаваме и анализираме дейността на заинтересованите институции. Ние последователно подавахме жалби в прокуратурата за неизпълнените съдебни решения, като ги обжалвахме пред горестоящите инстанции.

Всички жалби бяха отхвърлени и се наложи трайна практика за отказ и липса на съдействие за изпълнение на съдебните актове. Това обезсмисли опитите на нашите клиенти и на нас, като специализирана социална служба, да търсим съдействие на държавното обвинение за изпълнение на съдебните решения.

Изводът за нас е, че мярката за задължителното участие на осъдените извършители на домашно насилие не може да се прилага на практика, ако лицето не се яви по своя воля или не пожелае да участва доброволно.

Според заместник-районния прокурор Росица Георгиева всички жалби за неизпълнение на съдебно решение са законосъобразно отхвърлени и потвърдени от горните инстанции. Във всички случаи прокуратурата е дейст-

вала правилно.

Ние смятаме, че прокуратурата в Разград не спомогна да се изпълнят съдебните решения в частта за задължителното участие на извършителите на домашно насилие, когато те откажат или не се явят на посочената дата.

През есента на 2007г. Центърът на НПО в Разград разпространи Позиция¹⁴ за присъдата на Тодор Маринов Христов от 11 (единадесет) месеца за нанесена средна телесна повреда и сексуално престъпление на Албена Райчева Соколова от село Беловец, водено по глава 27 „Съкратено съдебно следствие“.

Нашите мотиви са:

- *Обективната истина не е установена по категоричен начин и не е защитен обществен интерес с една символична присъда за много жестоко сексуално престъпление;*
- *Съдебното дело е разгледано като съкратено съдебно следствие (глава 27 от НПК);*
- *До момента българското общество търпи този компромис за съкращаване на сроковете за сметка на обществената справедливост – сексуален насилник, който е зашил половите органи на партньорката си, е осъден на 11 месеца затвор и прокуратурата не обжалва тази смешна присъда;*
- *Какво послание изпраща съдът към обществото с прилагането на тази съдебна процедура: възпира ли сексуалните насилници или ги насърчава?*
- *Как прокуратурата осъществява превантивна и възпитателна функция щом за толкова жестоко престъпление иска 5 пъти по-малко наказание?*
- *При следващи случаи на подобна жестокост престъпниците предварително ще знаят, че максималната присъда за подобно престъпление е само 12 месеца, ако си признаят вината, което не би ги възпряло да насилват.*
- *Какво послание изпращат съдът и прокуратурата към обществото – към насилваните и унижени български жени, към насилниците и престъпниците, към европейските институции и демократичния свят?*
- *Подобни съдебни дела компрометират традиционното правораздаване и отблъсква все повече гражданите от правосъдието, което води до отчуждение от държавата?*
- *Глава 27 „Съкратено съдебно следствие“ гарантира бързо съдопроизводство в рамките на два месеца (60 дни) с произнасяне на съдебен акт;*
- *До момента, две години след приемането (б.а. 09.2007г.), не е оценен ефектът и въздействието от прилагането на глава 27 „Съкратено съдебно следствие“ от НПК. Не е оценена съдебната практика по този въпрос;*
- *Изключително голям компромис е прилагането на тази съкратена процедура за сексуални престъпления, престъпления срещу деца, убийства при пътнотранспортни произшествия с употреба на алкохол и убийства при афект;*
- *Не се отчита общественият интерес и статутът на специалните групи социално уязвими граждани – деца, жертви на насилие, хора с увреждания;*

14 На 21.09.2007г.

- Има насърчаващ ефект върху други правонарушители, престъпници и насилници – те предварително знаят, че ако се признаят за виновни, прокуратурата ще поиска за тях в пъти по-леко наказание, а съдът ще приключи в едно, най-много две заседания съдебното дело. Всички в един такъв процес са доволни, без жертвата и пострадалия.

Предложения за подобряване на нормативната рамка:

- Да се въведат ограничения при прилагането на глава 27 от НПК за някои престъпления – сексуални, срещу деца, пътнотранспортни произшествия с употреба на алкохол, някои убийства;
- Задължително постигане на съгласие от всички страни за прилагането на „Съкратено съдебно следствие“ – включително пострадалият и прокуратурата;

С промените от 2009г. в Наказателно-процесуалния кодекс беше въведен нов текст за изключения при прилагането на тази ускорена процедура:

„Чл. 369а. (Нов - ДВ, бр. 27 от 2009 г.) Съкратено съдебно следствие не се допуска при умишлено причиняване на смърт или тежка телесна повреда, или когато деецът е бил в пияно състояние.“

Ние смятаме, че общественият интерес изисква престъпленията срещу деца и сексуалните престъпления да бъдат също изключени от прилагането на съкратеното съдебно следствие. В тази връзка трябва да продължи наблюдението и оценката по прилагането на процесуалните норми.

Необходима е, според нас, законодателна промяна, която да ограничи кръга на приложение на съкратеното съдебно следствие само до ръба на разумната достатъчност, като се отчитат постигнатите резултати за подобряване на съдопроизводството и защита на обществения интерес.

„Албена Соколова е наша клиентка, която предизвика широк обществен отзвук в обществото, медиите преекспонираха този случай, търсейки сензация от една чисто човешка трагедия. Ние получихме сигнал от РПУ - Кубрат и установихме личен контакт с жертвата на домашно насилие. Тя беше приета в много тежко критично здравословно състояние в хирургично отделение на МБАЛ „Свети Иван Рилски“ Разград. Там ѝ бе оказана спешна медицинска помощ и грижи до нейното възстановяване. Съвместно с Дирекция „Социално подпомагане“ в Разград беше направена социална оценка, за да получи социална помощ. Сериозна пречка в този случай бяха прекъснатите ѝ здравноосигурителни вноски и последствията от това. След бързата намеса на екипа и личната ангажираност на институциите проблемът беше решен.

Първите консултации се проведоха в болничната стая на Албена Соколова и след това продължиха в офиса. Касаеше се за брутално посегателство над личността. Насилникът е криминално проявен, алкохолно зависим, агресивен и е упражнявал системно дългогодишно насилие над жената, с която съжителства.

Ние осигурихме социална, правна и психологическа помощ на клиентката. Районен съд - Разград постанови съдебна заповед за незабавна защита и насилникът беше глобен в максималния предвиден размер от 1000лв. за причинена средна телесна повреда, изразяваща се в лицево-челюстна фрактура, повърхностни наранявания на половите органи.“¹⁵

¹⁵ Информацията е представена от Галина Минева, социален консултант, на Кръгла маса по проблемите на домашното насилие, организирана от Центъра на НПО, 26 септември 2007г., град Разград

Общият брой на жалбите за неспазване на съдебна заповед по ЗЗДН е 35. Почти половината (40%) са отправени до Районна прокуратура. Обжалваните постановления от тях са една трета (34%) от общия брой или, че по всички жалби има постановен отказ от образуване на досъдебно производство.

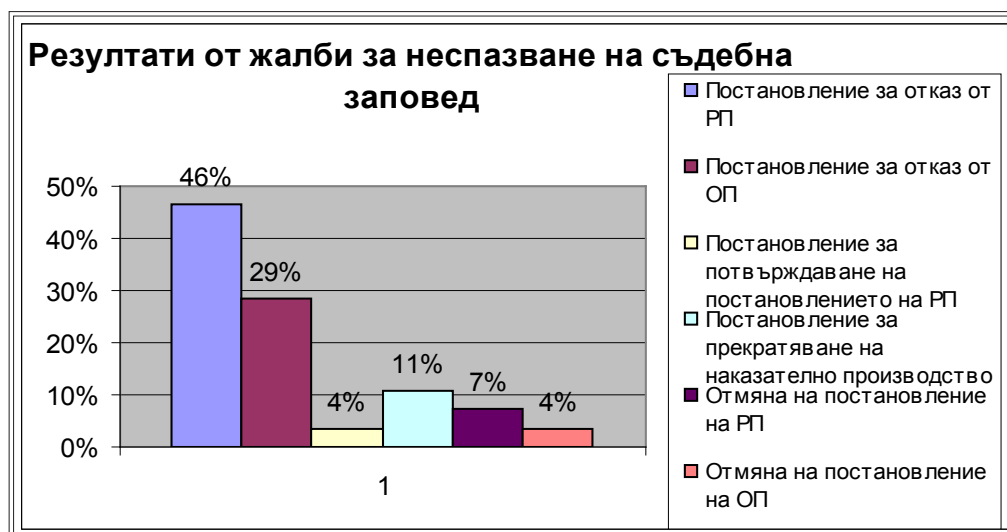
По-малък е броят на обжалваните постановления на Окръжна прокуратура – само 14% от всички жалби са до Апелативна прокуратура – Варна. Нищожен е броят на жалбите до Районен и Окръжен съд – Разград, съответно 9% и 3%.

Районна прокуратура - Разград, а след това и Окръжна прокуратура, отказаха да образуват досъдебно производство срещу длъжностни лица от Агенцията за държавни вземания в Разград (АДВ), които не събират наложените съдебни глоби по ЗЗДН.

Според окръжния прокурор Огнян Дамянов, АДВ няма капацитет да събира глобите, защото на един държавен публичен изпълнител в Разград са разпределени около 2000-3000 дела. На практика тези служители се грижат приоритетно да съберат глобите и дължимите суми от големите длъжници. Според г-н Дамянов не е задължение на прокуратурата да събира присъдените от съда глоби.

Според нас, с несъбирането на присъдените глоби на държавата се нанасят имуществени щети, за които следва да се потърси отговорност за виновните за това длъжностни лица. Според окръжния прокурор на Разград не може да се разбере дали бездействият органът по събиране на вземанията АДВ или не.

Ние смятаме, че при събиране на присъдените в полза на държавата глоби ще се засили превантивната роля на държавните институции за предотвратяване на случаи на домашно насилие.

Неизпълнението на съдебните решения сериозно компрометира авторитета на държавата в лицето на съда и Министерство на финансите, и подкопава доверието в правосъдието.

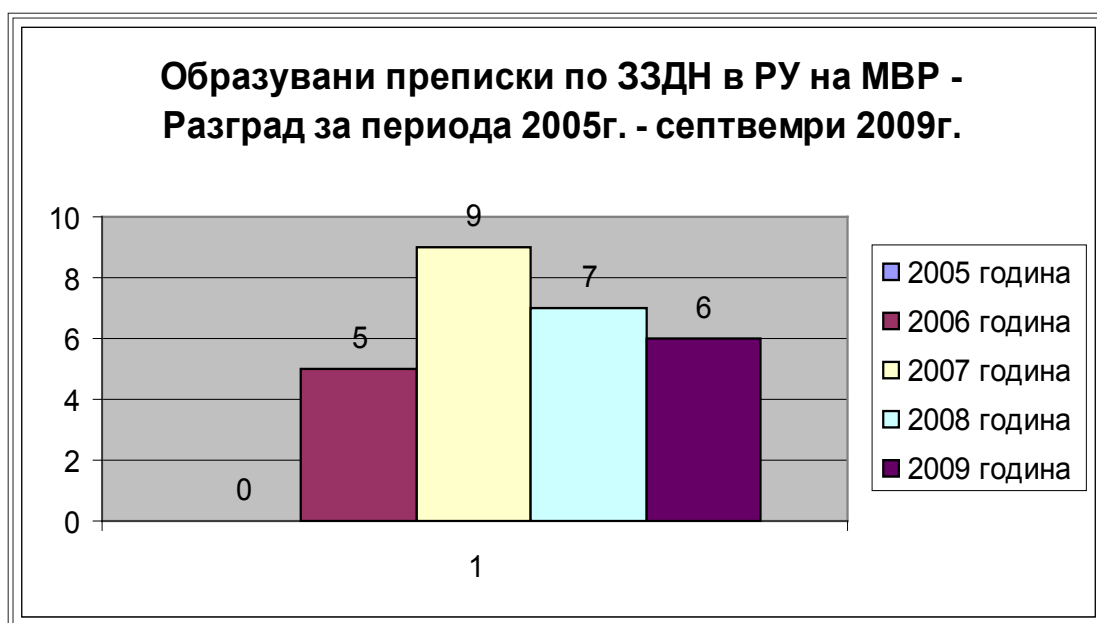
VI. РОЛЯТА НА РАЙОННО УПРАВЛЕНИЕ НА МВР - РАЗГРАД

Ние оценяваме положително усилията на местната полиция в Разград да прилага адекватно и своевременно Закона за защита срещу домашното насилие. Смятаме за добър напредък регистрирането на всички случаи на домашно насилие и насочването на жертвите към Консултативния център по проблемите на домашното насилие.

Установихме практика през последните четири години да организираме срещи в Районно управление на МВР – Разград за запознаване на патрулните полицаи и районните инспектори с практиките по приложение на ЗЗДН. За подобряване на сътрудничеството организирахме четири информационни срещи за обучение на полицейските служители.

Районно управление на МВР – Разград всяка седмица регистрира по няколко сигнала за домашно насилие. Полицейските инспектори подготвят преписки за подаване в съда, както и насочват жертвите към Консултативния център за изготвяне на документи за съдебна защита и включване в програма за възстановяване. В над 95% от случаите съдът издава заповеди за незабавна защита, които след това се потвърждават в открито съдебно заседание.

Можем да посочим добра полицейска практика по приложение на ЗЗДН в област Разград. Координаторите на закона в четирите районни управления на МВР попълват две статистически карти, които изпращат всеки месец до областния координатор в град Разград. Полицейските служители попълват Съобщение за извършено домашно насилие и Съобщение за приключило производство по ЗЗДН.

Статистиката на РУ на МВР - Разград¹⁶ отбелязва, че за последните четири и половина години полицейските служители са изпратили в Районен съд – Разград общо 27 преписки по Закона за защита срещу домашното насилие, като по 15 от тях са издадени заповеди за съдебна защита.

¹⁶ Актуална към 1 октомври 2009г.

По години: 2005г. няма изпратени преписки в съда; 2006г. – 5 образувани преписки и 3 издадени заповеди; 2007г. - 9 образувани преписки и 5 издадени заповеди; 2008г. - 7 образувани преписки и 4 издадени заповеди; 2009г.- 6 образувани преписки и 3 издадени заповеди.

Според нас успехите на местната полиция са заслуга на г-н Мариян Михайлов, началник на РУ на МВР – Разград, който създаде много добри условия за сътрудничество с Центъра на НПО в Разград. Необходимо е да отбележим професионалната работа на г-н Синан Тахсинов – координатор по прилагане на ЗЗДН в РУ на МВР и г-н Тихомир Късов – координатор до месец февруари 2009г.

„Със заповед на министъра на вътрешните работи в края на месец март 2007г. са утвърдени методически указания за действията на полицейските органи по Закона за защита срещу домашното насилие. В изпълнение на Националната програма за противодействие и намаляване на домашното насилие в България е издаден полицейският документ с ясно посочени отговорности на полицейските служители в различни ситуации на домашно насилие и механизма за взаимодействие с други институции.¹⁷ Определен е национален координатор и 28 областни координатори към всяка областна полицейска дирекция, както и са посочени срокове за отчитане и информиране. На интернет-страницата на министерството на вътрешните работи е създадена специална рубрика „превенция“, в която има 9 документа по темата за домашното насилие“.¹⁸

VII. ЛИПСА НА СТАТИСТИКА И РЕГИСТРАЦИЯ В СОЦИАЛНИТЕ СЛУЖБИ

В община Разград липсва официална статистика от държавни институции за жертвите на домашно насилие и трафик. Все още няма разкрити социални институции, които да ги подкрепят, пряко да работят и да им оказват своевременна подкрепа за възстановяване на психологическите травми.

Практиката по приложението на Закона показва, че жертвите на домашно насилие и извършителите не се регистрират в дирекциите „Социално подпомагане“. Това е нор-

¹⁷ Заповед Из-441/15.03.2007г. Бюлетин Граждански наблюдател 3, Център на НПО в Разград, юни 2007г., стр. 45г

¹⁸ <http://www.mvr.bg/Prevencia/default.htm>

мативен пропуск, но показва и практика в дейността на Дирекция „Социално подпомагане“ - Разград да работят с двете нови социално-уязвими групи.

Липсата на информация и статистически данни в дирекция „Социално подпомагане“ – Разград е обезпокоителен факт на фона на увеличаващите се случаи на домашно насилие в община Разград.

Жертвите на домашно насилие са много често в неравностойно социално положение и финансова зависимост от насилниците. Липсата на доходи ограничава силно възможностите за съдебно решаване на проблема с домашното насилие.

Изключването на жертвите на домашно насилие от системата за социално наблюдение не дава възможност на социалните служби в Разград да интегрират тази нова уязвима група. Обезпокоени сме, че наистина нуждаещи се граждани са извън процеса на социално включване и социалните служби не ги подпомагат.

Нашите очаквания са дирекция „Социално подпомагане“ – Разград да започне целенасочена работа с жертвите на домашно насилие и техните деца, както и с извършителите, като ги регистрира и преценява необходимостта от социално подпомагане.

Препоръчваме дирекция „Социално подпомагане“ – Разград да координира усилията си с РУ на МВР – Разград и Консултативния център по проблемите на домашното насилие в Разград, които са пряко ангажирани с проблема с домашното насилие в общината.

„Държавните институции в община Разград разполагат с официална статистика за случаи на деца, жертви на домашно насилие и трафик. В отдел „Закрила на детето“ към Дирекция „Социално подпомагане“ – Разград се регистрират случаи на деца, жертви на домашно насилие и трафик и се работи с децата и с техните семейства.

Липсва законово основание да се регистрират случаи на жертви и извършители на домашно насилие, поради което няма официална статистика за техния брой. Все още не са разкрити социални институции, предлагащи социални услуги за жертвите на домашно насилие и извършителите, които да работят пряко с тях и да им оказват своевременна подкрепа за възстановяване на психологическите травми.

Ограничени са възможностите, които дава Законът за социално подпомагане и Правилникът за неговото приложение. В момента жертвите и извършителите на домашно насилие могат да бъдат подпомогани на общо основание или чрез отпускане на еднократна финансова помощ за задоволяване на инцидентно възникнали потребности.

Добър пример за сътрудничество между Центъра на НПО и Дирекция „Социално подпомагане“ – Разград е случаят на Албена Соколова от с.Беловец, община Кубрат. През лятото на 2007г. жената беше приета по спешност в Хирургично отделение на МБАЛ „Св.Ив.Рилски“ - Разград след нанесен тежък побой и множество увреждания от приятеля ѝ. От социалната служба ѝ бе отпусната еднократна финансова помощ за посрещане на най-належащите разходи. На Албена Соколова беше оказано съдействие за възстановяване на здравно осигурителните права и за насочването ѝ към съответните специалисти за по-бързото ѝ възстановяване. В резултат на добрата координация случаят беше решен успешно.“¹⁹

В резултат на представения доклад и дадените препоръки, на 16.10.2009г. беше сключено споразумение между Центъра на НПО в Разград и Дирекция „Социално подпомагане“ – Разград за прилагане на Закона за защита срещу домашното насилие.

¹⁹ Становище на Дирекция „Социално подпомагане“ – Разград

VIII. ПРОБЛЕМЪТ С НЕСЪБИРАНЕ НА НАЛОЖЕНИТЕ СЪДЕБНИ ГЛОБИ

Ние информирахме със сигнално писмо министъра на финансите Симеон Дянков²⁰ за бездействие и лоша работа на Агенцията за държавни вземания в град Разград, която не събира наложените глоби по Закона за защита срещу домашното насилие.

Със съдействието на Председателя на Районен съд – Разград ние установихме, че от 01.04.2005г. до 31.12.2008г. Агенцията за държавни вземания в град Разград е събрала само една от наложените глоби по този закон.

Прави впечатление, че независимо кога са приключили делата с постановяване на съдебни актове, по които е наложена глоба на извършителите на домашно насилие, **има само едно приключило изпълнително дело със събрани държавни вземания.**

Някои от делата са приключили през 2005 и 2006г. Оттогава, в продължение на 4-5 години, все още не са събрани държавните вземания. Не смятаме, че това може да се обясни с натовареността на държавните съдебни изпълнители.

„В България действат над 500 законови и подзаконови нормативни акта, които регулират налагането и събирането на различни видове глоби и имуществени санкции. 38 административни органа на централно ниво и техните регионални структури, както и всички общини имат правомощия, свързани с този процес. В хаоса от нарушения и процедури битуват много различни административни практики. Част от тях са успешни, други – не толкова. При някои видове глоби администрацията събира над 60% от наложените суми, при други – събираемостта е от 8 до 10%.“²¹

*„2.1. Предвидената процедура за налагане на глоби/имуществени санкции е **дълга и тромлива**. Тя отнема средно около два месеца и е свързана с твърде много разходи на време, усилия и средства, както от страна на административно-наказващия орган, така и от страна на санкционираното лице.“²²*

Налице са множество неизпълнени съдебни решения, което е престъпление и се наказва строго от закона. Считаме, че липсата на воля и капацитет е в основата на огромния брой несъбрани държавни вземания по влезли в сила съдебни решения.

Проведохме срещи с държавни публични изпълнители в Разград. Те обясниха, че всеки един от четиримата служители от Агенцията за държавни вземания трябва да приключи по около 4000 образувани изпълнителни дела²³. Това на практика не може да бъде изпълнено и след време дължимите глоби се погасяват по давност.

Необходима е кардинална реформа в системата за събиране на държавните вземания, която е свързана с увеличаване броя на назначените служители. Необходимо е да се създадат сериозни механизми всички длъжници да плащат задължително: институциите, местните власти и банките да не обслужват длъжниците, да не може да се регистрира моторно превозно средство, ограничения за пътуване в чужбина.

Срещу длъжниците са заведени изпълнителни дела от Агенцията за държавни вземания, **но само в част от случаите е направено проучване на имуществото.**

Според нас не е възможно от тези 25 случая в нито един от длъжниците да няма имущество или доходи, годни да удовлетворят интереса на държавата и да послужат за удовлетворяване на вземанията.

²⁰ Сигнал с Изх. №64/03.09.2009г. до министъра на финансите Симеон Дянков

²¹ Доклад „Ефективност на глобите“, Институт Отворено общество, град София, април 2008, стр.4

²² Пак там, стр.7

²³ 4000 дела за 1 година (365 дни) на един държавен изпълнител означават по 20 дела на ден, ако има 200 работни дни. На ден може да се обработи едно изпълнително дело за не повече от 20 минути.

Възможно е и заради бездействие на Агенцията за държавни вземания в град Разград длъжниците да са продали или прехвърлили имущество и имоти.

По заведените изпълнителни дела не е изисквана пълна справка не само за наличното движимо и недвижимо имущество, а и за наличието на банкови сметки и доходи по трудови правоотношения.

Считаме, че извършителите на домашно насилие с неплащането на присъдените глоби и разноски в полза на държавата, осъществяват състава на престъпление по смисъла на чл.296 от Наказателния кодекс.

Това е важно твърдение, което предстои да бъде проверено в практиката на държавното обвинение в съдебния район на област Разград.

Според Огнян Дамянов, окръжен прокурор на Разград, с промяната на член 296 от НК, възможността да се водят съдебни дела е много добра и всеки прокурор би го направил при наличните доказателства. Самият закон за защита срещу домашното насилие не дава възможност за събиране на сериозни доказателства. Само с една подписана декларация всеки злонамерен гражданин може да злоупотреби и да поиска заповед за защита. Опасността е голяма, когато се искат всички предвидени от закона ограничителни мерки, включително напускане на общото жилище и настаняване на децата при жертвата.

Съдия Нели Генчева от Районен съд – Разград съобщи за парадокс при наложена глоба на извършител на домашно насилие. След време осъденото лице е починало и присъдената съдебна глоба останала да се дължи от неговата съпруга, която е потърпевша и жертва на насилието.

При образуване на изпълнителните дела, държавните публични изпълнители трябва да проявяват последователност при събиране на държавните вземания, за което са отговорни пред закона и всички данъкоплатци.

Наложително е Агенцията за държавни вземания към Министерство на финансите ефективно да изпълнява инструкцията за взаимодействие с Висшия съдебен съвет.

Държавните изпълнители е необходимо да използват всички законни способности за събиране на вземанията, включително да разпродават движимо и недвижимо имущество.

При събиране на глобите да се използват ефективно всички законови възможности за изпълнение на съдебните решения и превенция на домашното насилие – налагане на ограничителни мерки в Закона за българските документи за самоличност и Закона за МВР.

IX. ОТКАЗ ОТ ОБСЛУЖВАНЕ В ПРИЕМНО-СПЕШНО ОТДЕЛЕНИЕ В РАЗГРАД И СПЕШЕН ЦЕНТЪР - ЛОЗНИЦА

Напоследък наши клиенти-жертви на домашно насилие ни съобщават за случаи на отказ от предоставяне на здравна помощ на нуждаещи се граждани. Всички случаи са във вечерните часове след 20.00 ч. и обикновено са в почивните дни събота и неделя.

Затрудненията са изискване за адресна регистрация и платени здрави осигуровки. Дежурните служители в Приемно-спешно отделение към МБАЛ „Свети Иван Рилски“ град Разград са изисквали от нашите клиенти да заплащат определени суми.

Друг драстичен случай за отказ от здравни грижи е в Центъра за спешна помощ – Лозница (б.а. Бърза помощ) в късните вечерни часове на един петъчен ден. Млада жена е потърсила късно вечерта медицинска помощ, след прекарани няколко часа в безсъзнание вследствие

на жесток побой от приятеля ѝ. Дежурните здравни служители са отказали да я прегледат и са ѝ казали да отиде с автобус в областния център Разград. Това не е било възможно в тази част на денонощието. На сутринта рано жената отново е била пребита от приятеля си. Тя успява да стигне до Разград с първия автобус, където незабавно е приета по спешност за лечение и е настанена в едно от отделенията.

След края на работния ден и в почивните дни жертвите на домашно насилие в Разград могат да посетят само Приемно-спешно отделение към областната болница, защото кабинетът за съдебна медицина не работи²⁴. В останалите шест общини хората търсят помощ в спешните центрове в Кубрат, Исперих и Лозница. В по-малките населени места естествено хората търсят за помощ кметовете и свои роднини.

Ако не получат съответните здравни грижи и документ, който удостоверява нанесените травми от насилието, пострадалите граждани не могат да подадат жалба в съда за незабавна съдебна защита.

Ние предложихме на министър Божидар Нанев²⁵ Министерството на здравеопазването отново да провери всички процедури за оказване на спешна и неотложна помощ на граждани в беда, в т.ч. и в случаите, когато те не са здравно осигурени или не могат да заплатят за здравни услуги.

Х. ОТКАЗ ОТ ОБСЛУЖВАНЕ НА ТЕЛЕФОН ЗА СПЕШНИ ОБАЖДЕНИЯ 112 – РУСЕ

Според нас е налице лоша и непрофесионална работа на дежурните служители на специализирания телефон 112.

След като потърсихме за съдействие тел.112, ние наблюдавахме случай на отказ от предоставяне на помощ на нуждаещ се гражданин-жертва на домашно насилие. Потърпевшият човек има издадена заповед за незабавна защита от Районен съд – Разград, с дата 19.08.2009г.

Наш клиент с порезна рана на лицето е потърсил лично помощ в Приемно-спешно отделение към МБАЛ „Свети Иван Рилски“ – гр. Разград на 07.08.2009г. Дежурният медицински служител отказва спешна медицинска помощ и не го записва в регистъра, като гражданин в беда.

В Приемно-спешно отделение на болницата са отказали да приемат нуждаещия се гражданин с мотив липса на здравни осигуровки, направление от лекуващ лекар и защото не можел да заплати 35-40 лв. През това време лицето на клиента е било облято в кръв от порезната рана от счупеното огледало.

Ние смятаме, че служителите на телефон 112 не са обучени добре как да реагират в такива спешни ситуации и не се извършва подходяща супервизия на този телефон.

Нашето предложение към министър Цветан Цветанов²⁶ е Министерството на вътрешните работи отново да преразгледа и провери всички процедури за оказване на спешна и неотложна помощ на граждани в беда.

Смятаме за подходящо да се разработят ефективни механизми за реагиране и координация в случай на зов за помощ от жертви на домашно насилие.

²⁴ След 17.00ч. и в почивните дни събота и неделя

²⁵ Писмо с Изх. №58/13.08.2009г. до министъра на здравеопазването Божидар Нанев

²⁶ Писмо с Изх. №61/21.08.2009г. до министъра на вътрешните работи Цветан Цветанов

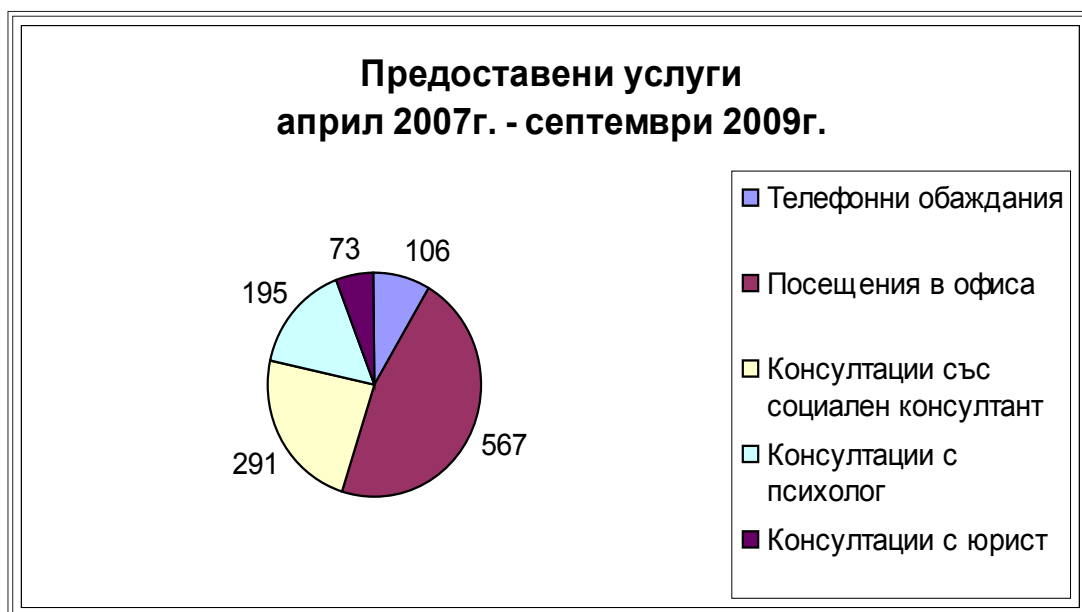
XI. СТАТИСТИКА

Общо за периода април 2007- септември 2009г. по телефона са се обадили 97 човека - жертви на насилие и 9 мъже-извършители на насилие.

Телефонните разговори с жертвите и извършителите са 106. Центърът е бил посетен от 153 жертви на домашно насилие общо 482 пъти. Същевременно с това 39 мъже-извършители на насилие са посетили Центъра общо 62 пъти.

Консултациите с юрист са общо 103, с психолог – 195 и със социален консултант – 291. Общо всички консултации на жертвите са 508, а общият брой консултации с извършителите на насилие - е 64. Общият брой консултации с жертвите и извършителите на насилие е 567.

- Телефонни обаждания – 106 бр.
- Посещения в офиса - 567 бр.
- Консултации със социален консултант- 291 бр.
- Консултации с психолог - 195 бр.
- Консултации с юрист – 103 бр.

- Заведени съдебни дела по ЗЗДН – 73 бр.
- Постановени съдебни решения – 66 бр. (90.41%)
- В срок на обжалване – 3 бр. (4.10%)
- Обжалвани съдебни решения – 6 бр. (8.20%)
- Висящи съдебни решения – 2 бр. (2.73%)
- Прекратени съдебни дела – 21 бр. (28.76%)
- Спрени съдебни дела – 1 бр. (1.36%)

Според Закона за защита срещу домашно насилие извършителите на домашно насилие могат да бъдат задължавани от съда да участват в различни специализирани програми.

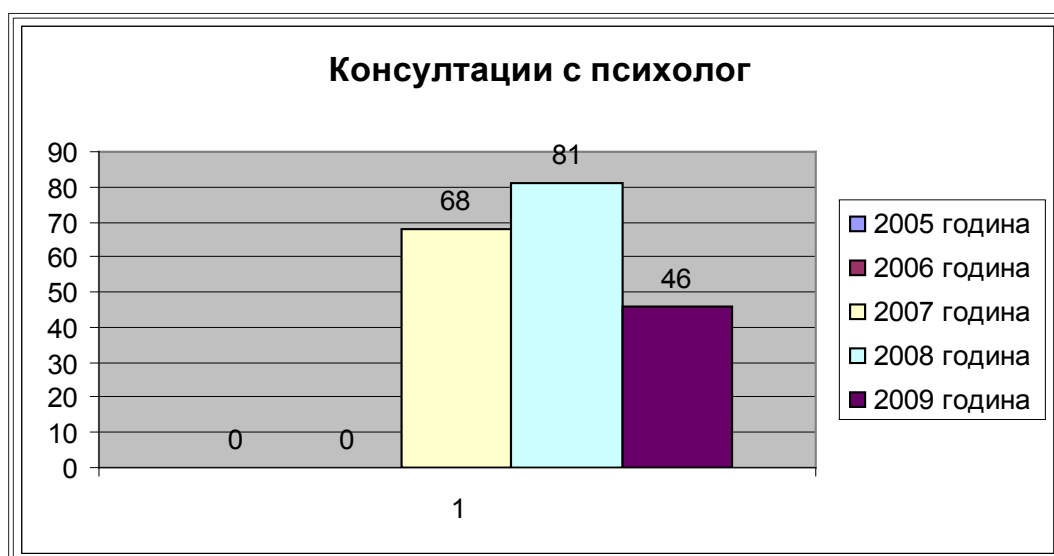
До момента такива програми в България не са масово разработени и популярни. Ние разработихме пилотна програма през 2007г.

Психолог, социален консултант, юрист и доброволци прилагат терапевтичните програми за изпълнение на мерките по чл. 5, ал.1, т.5 и 6 от Закона за защита срещу домашно насилие, постановени с решение на Районен съд – Разград. Ние се грижим отговорно за рехабилитацията на жертвите и извършителите на домашно насилие.

Важна е ролята на съдебния лекар за издаване на медицинско удостоверение с данни за наличието или липсата на нанесени физически или психически травми от прояви на упражненото домашно насилие. Ние отбелязваме професионалната работа на д-р Диана Василева²⁷, с която си сътрудничим успешно.

Медицинският доклад е необходимо условие жертвите на домашно насилие да търсят защита в съда, гарантирани от приетия през 2005г. Закон за защита срещу домашното насилие.

ХІІ. ИСТОРИЯ НА КОНСУЛТАТИВНИЯ ЦЕНТЪР

Консултативният център по проблемите на домашно насилие към Центъра на НПО

²⁷ Началник-отделение „Съдебна медицина“ към МБАЛ „Свети Иван Рилски“ – град Разград

в Разград съществува от месец май 2008г.²⁸ Неговата основна цел е предоставяне на социални услуги и програми за възстановяване на жертвите на насилие и техните семейства в община Разград, както и разработване и прилагане на специализирани програми за извършители на насилие.

Преки ползватели на нашите услуги са повече от 100 (сто) жени и деца в неравностойно социално положение, жертви на насилие от ромската, турската и българска етническа общност от община Разград. Те са включени в програма за възстановяване от преживяно насилие. За тях се организират консултации, беседи, безплатна съдебна защита по Закона за защита срещу домашното насилие.

Над 40 (четиридесет) извършители на домашно насилие ползват услугите на специалистите от Консултативния център и участват в специализирана програма за работа с извършители на насилие. Те са насочвани от Районен съд - Разград по силата на съдебно решение, постановено по Закона за защита срещу домашното насилие,

Консултативният център по проблемите на домашното насилие:

1. Предоставя експертни и социални услуги на жертви на домашно насилие и извършители на насилие от община Разград;

Забелязва се тенденция на увеличаване броя на проведените консултации със социален консултант. Докато през 2005 и 2006 година има по не повече от 20 консултации за цялата година, през 2007 и 2008 година броят им се увеличава над 5 пъти.

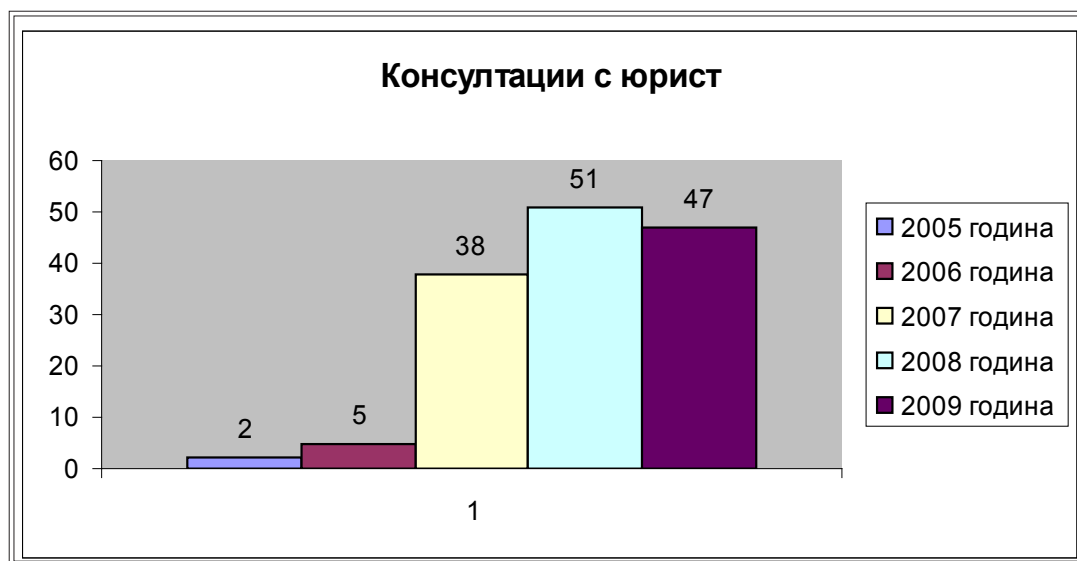
Ако направим сравнение с броя на клиентите на Консултативния център, се вижда, че всеки клиент е ползвал тази услуга поне по два пъти. Това доказва полезността на социалните услуги и необходимостта от информация и подкрепа.

2. Развива Специализирана служба за жертви на насилие и извършители на насилие за изпълнение на мерките по чл. 5, ал.1, т.5 и 6 от Закона за защита срещу домашно насилие;

Все още не е висок процентът на преживелите насилие хора, които имат смелост да се изправят в съда и да търсят закрила. През 2007 година проведените консултации с юрист са 38, а броят на заведените дела е два пъти по-малко (19).

²⁸ През 2005г. Центърът на НПО в Разград осъществи проекта „Гражданско наблюдение на съда“ за мониторинг прилагането на ЗЗДН. През месец април 2007г. открихме Консултативно бюро за насилието над жени, което развивме в Консултативен център за домашно насилие от месец май 2008г.

Съотношението се запазва и през 2008 година – съдебните дела са два и половина пъти повече от консултациите с юрист (23 към 51). Въпреки това тенденцията на нарастващия брой се забелязва и тук. За първите девет месеца на 2009 година броят на консултациите с юрист е почти равен на броя за цялата 2008 година.

През месец април 2007г. Центърът на НПО в Разград организира проучване на общественото мнение за степента на домашно насилие. Анкетирани бяха и случайно избрани жени от с. Стражец. Резултатите от анкетата показаха много висок процент на насилие сред жените – всяка пета жена от анкетираните е жертва на домашно насилие. Още толкова жени имат приятели или близки, които са жертви на насилие.

Пет са основните изводи от проучването:

- Липсва междуинституционален екип за работа с жени-жертви на насилие;
- Няма ефективно взаимодействие между всички ключови институциите в Разград за борба с проблема за насилието над жените в Разград;
- Полицейските органи не използват високото доверие, с което се ползват сред гражданите, да насърчават и насочват жените-жертви на насилие да търсят съдействие за решаване на техните проблеми;
- В Общинската стратегия за развитие на социалните услуги не е включен проблемът за домашното насилие над жени и деца;
- Липсва местна програма за превенция и защита срещу домашно насилие.

Две години по-късно ние констатираме известен напредък в Разград по направените изводи. Създадено е добро взаимодействие между ключовите местни институции, полицейските органи прилагат на добро ниво закона, проблемът с домашното насилие е включен в Общинската стратегия за развитие на социалните услуги.

В Разград все още липсва официална подкрепа на местните власти за развитие на специализираните служби и центрове за подпомагане на жертвите и извършителите на домашно насилие. В момента социалните служби в Разград не разпознават и не регистрират двете нови уязвими групи.

Общинската администрация в Разград не споделя идеята да се открие социален център за жертви и извършители на домашно насилие. През последните две години общинските служители открито се противопоставят на всички стъпки за откриване на центъ-

ра, като държавно-делегирана дейност, финансирана от републиканския бюджет.

В края на 2008г. Кметът Денчо Бояджиев и областният управител Наско Борисов осуетиха изпълнението на решение на Общински съвет – Разград за откриване на Кризисен център в село Стражец, община Разград, за жертви на домашно насилие и трафик.

„III. Изводи от прилагането на закона.

- *В резултат на извършеното наблюдение на съдебни дела се налага изводът, че Законът за защита срещу домашното насилие е добър и модерен закон, който дава възможност за получаване на бърза и ефективна защита;*
- *Единственият съществен недостатък при прилагането му е недостатъчната популярност. Трябва да се вземат мерки за популяризирането на закона;*
- *Законът е сравнително непознат сред обществото, особено сред хората в неравностойно положение и малцинствата, въпреки добрите възможности за защита, които дава;*
- *Нерядко въпреки направените разяснения, жертвата изпитва сериозни съмнения за възможността да получи ефективна защита;*
- *Съвсем различна е позицията на жертвите след получената съдебна заповед за защита. При повечето жени се наблюдава задоволство и чувство за сигурност;*
- *Убеден съм, че законът е добър и дава възможност за бърза и ефективна защита в случаи на домашно насилие;*
- *Съдебната заповед осигурява надеждна защита и почти няма случаи на неизпълнение на съдебната заповед;*
- *До момента не е еднаква съдебната практика, когато се иска прилагане на съдебна мярка за права върху дете;*
- *Трудно се доказва психическото насилие;*
- *Част от институциите отказват да издават документи за установено домашно насилие или създават пречки.²⁹*

„Регионална дирекция за социално подпомагане – Разград в продължение на седем години подкрепя дейността на Центъра на НПО в Разград и подпомага реализирането на проекти и инициативи на организацията с обществена значимост в подкрепа на уязвими групи деца и семейства.

Организацията работи за пълноценното приобщаване към обществото на хора в неравностойно положение на територията на община Разград, подкрепя отделни хора, групи и общности чрез осъществяване на дейности за преодоляване на тяхната социална изолация и предоставяне на социални услуги.

През последните четири години Центърът на НПО в Разград развива нова програма за подкрепа на жертви на насилие. Сдружението е единствената неправителствена организация в областта, която има опит и капацитет в предоставяне на ефективна защита на жертви на домашно насилие и работи по специализираната програма за извършители на насилие.

Центърът на НПО в Разград е доставчик на социални услуги от 2003г. и до момента Фонд „Социално подпомагане“ е финансирал два проекта. Организацията има изграден капацитет и ресурс за споделяне на добър опит в предоставянето на услуги на местните общ-

²⁹ Информацията е представена от адвокат Димо Борисов на Кръгла маса по проблемите на домашното насилие, организирана от Центъра на НПО, 26 септември 2007г., град Разград

ности чрез социална, психологическа, юридическа и медицинска подкрепа.

Центърът на НПО в Разград успешно се развива като ресурсна организация на територията на община Разград за оказване на подкрепа на жертви на домашно насилие и извършители на насилие.

Като Директор на Регионална дирекция за социално подпомагане – град Разград смятам, че „Център на НПО в Разград“ притежава необходимата компетентност и доказан опит в областта на социалните услуги“.³⁰

ХІІІ. ДОБРИ ПРАКТИКИ

Центърът на НПО в Разград разработи Система за гражданско наблюдение на съда в Разград на местно и регионално ниво.³¹ Организацията инициира Националната мрежа за гражданско наблюдение на съдебната власт³², в която членуват 27 неправителствени организации от цялата страна.

През 2008г. Фонд „Социално подпомагане“³³ финансира проекта „Консултативен център за домашно насилие в Разград“ и в резултат беше създаден първият специализиран център за подкрепа на жертви на домашно насилие в област Разград. Процесът на институционализиране на дейността по прилагане на ЗЗДН започна с финансиране от Българския фонд на жените през 2007г.

„Жените, преживели насилие, посетили консултантското бюро бяха на различна възраст (от 20 – 76г.), от различни етноси (български, турски и ромски), с различно образователно ниво и социална принадлежност. Регистрирани бяха всички видове домашно насилие – физическо, психическо, сексуално и икономическо. Най-характерните проявления на насилието сред жертвите е системно обиждане, унижение, блъскане, ритане, хвърляне на предмети, удари в областта на главата и тялото с юмруци и твърди предмети и прояви на особена жестокост като връзване и удари с вериги и зашиване на половите органи на жена с рибарска корда.

При всички случаи на насилие доминира **ревността и употребата на алкохол**. Ревността в насилствената връзка няма нищо общо с любовта, тя показва несигурност и желание за притежание.

Типична характеристика за всички видове насилие е **зависимостта**, което задълбочава проблема в семейството и прави трудно излизането от него. Поради това повечето малтретирания стават траен модел, установен още в началото на брака или съжителството. Повечето клиентки са били подложени на дългогодишно насилие с продължителност на 13, 18, 33 години. Това ги прави особено толерантни към насилието, зависими от мнението и желанията на насилника, плахи, с ниска воля и вяра в собствените възможности“.³⁴

„Когато малтретираната жена се опитва да изостави съпруга си тя е и застрашена и заплашваща. Нецата са още по-сложни, когато има и малки деца, за които да се грижи. Малтретиращият съпруг започва истинска война за съзнателно компрометиране на жена си. Жената преживява особен период с доминиращо чувство на мъка, страх и гняв. Тя

30 Становище от Периха Акифова, Директор на Регионална дирекция за социално подпомагане - град Разград, Относно: Компетентност и доказан опит в областта на социалните услуги на сдружение „Център на НПО в Разград“, 18.08.2009г.

31 www.court.ngo-rz.org

32 www.watch.ngo-rz.org

33 Към Министерство на труда и социалната политика.

34 Информацията е представена от психолога Татяна Костова на Кръгла маса по проблемите на домашното насилие, организирана от Центъра на НПО, 26 септември 2007г., град Разград

*е объркана и амбивалентна към решението да напусне съпруга си; колебае се между желанието да бъде обгрижвана и желанието да е свободна от заплахата за насилие. Често колебанието се засилва от обещанията на съпруга, че ще се промени и от молбите му да се забрави насилието“.*³⁵

*„След влизането на съдебната заповед в сила и осигуряването на съдебната защита, сред жертвите на домашно насилие се наблюдават някои съществени промени. Значително се увеличава чувството за спокойствие и сигурност у жертвите. Много често като че ли и самите те не вярват или поне им трябва известно време, за да се убедят, че са получили ефективна съдебна защита. Наблюдава се и засилено възспиращото действие на съдебната заповед по отношение на извършителя на насилието“.*³⁶

Повече от четири години след приемането на закона не се прилага важният текст държавата да съдейства на общините и юридическите лица с нестопанска цел за създаване и подкрепа на служби и центрове за изпълнение на мерките по чл. 5, ал. 1, т. 5 и 6.³⁷ Този нормативен текст има само пожелателен характер и не ангажира държавата и общините с конкретни стъпки за подкрепа на закона.

Липсата на конкретика е може би и основната причина законът да няма широко приложение с резултати за намаляване на домашното насилие. Законът не регламентира един от най-важните въпроси за финансиране на терапевтичните програми и равномерно разпределение на услугите в България.

Ние наблюдаваме трайна практика съдиите в Районен съд – Разград да постановяват заповед за незабавна съдебна защита само при категорично установена пряка и непосредствена опасност за живота и здравето на пострадалото лице. **Съдиите задължително изискват медицинско свидетелство от лекар, протокол за предупреждение от МВР, социален доклад при наличност.**

Според експертите от Дирекция „Социално подпомагане“ – Разград практиката по прилагане на ЗЗДН показва, че в някои случаи има основателни съмнения за злоупотреба с права. Законът е либерален, но позволява само с декларация да се постановява съдебна защита. Реално няма извършено домашно насилие, а законът се използва като инструмент за отмъщение, изнудване и дори репресия.

През месец юни 2008г. Центърът на НПО, Центърът за подкрепа на жени в с.Стражец и Младежки форум 2001 - Разград създадохме Коалиция за промени в Закона за защита срещу домашното насилие.

В Министерството на правосъдието беше създадена междуведомствена работна група за разработване на проект за изменение и допълнение на ЗЗДН. **Ние подготвихме 13 предложения, който бяха изпратени до министъра на правосъдието Меглена Тачева. С писмо заместник-министър Илонка Райчинова**³⁸ ни информира, че „...*Вашиите предложения фактически се съдържат в законопроекта. В случай, че имате допълнения, моля за Вашиите конкретни предложения за проекти на разпоредби.*“

Наблюдаваните от Центъра на НПО в Разград практики по прилагането на Закона за защита срещу домашното насилие идентифицираха проблеми, които пречат ефективно да се прилагат съществуващите правни норми.

³⁵ Пак там

³⁶ Информацията е представена от адвокат Димо Борисов на Кръгла маса по проблемите на домашното насилие, организирана от Центъра на НПО, 26 септември 2007г., град Разград

³⁷ § 3 от ЗЗДН

³⁸ Изх.04-03-29/27.06.2008г. на Министерство на правосъдието.

1. Текстовете на Закона не са достатъчно прецизирани и създават условия за противоречива практика.
2. До момента държавата не изпълнява задължението си да осигурява необходимите предпоставки за развитие на специализираните програми за възстановяване на жертвите на насилие и извършителите на посегателства.
3. Жертвите на домашно насилие в голямата си част са зависими финансово и заради неравностойното си положение и липса на институционална подкрепа не са в състояние да отстояват правата си по съдебен път.
4. Прокуратурата не осъществява ефективен контрол върху изпълнението на съдебните заповеди, а практиката на окръжното обвинение в Разград относно жалбите за отказани от районната прокуратура производства по този закон е противоречива.
5. Агенцията за държавни вземания в Разград (АДВ) не събира наложените от съда глоби. Липсва воля и практика насилниците да бъдат санкционирани чрез принудително събиране на глобите.
6. Не се прилага Инструкцията за осъществяване на взаимодействието между АДВ и Висшия съдебен съвет.

За да се повиши ефективността на мерките срещу домашното насилие, законът трябва да се усъвършенства в следните направления:

1. Текстовете на ЗЗДН да се хармонизират с новия ГПК.
2. Дефиницията „акт на домашно насилие“ да се прецизира, за да се гарантират правата на гражданите, както и възможността да не се злоупотребява с тях.
3. Неизпълнението на съдебно решение по този закон да се криминализира³⁹. При повторен акт на насилие, в нарушение на съдебна заповед, размерът на глобите да се увеличава двойно.
4. Отказът на извършителите за участие в специализирана програма да се криминализира, като се наказва с пробационни мерки.
5. Прокуратурата ясно и недвусмислено да се ангажирана с контрола по изпълнението на съдебните решения/заповеди.
6. Съдът със свое решение да задължава виновния за домашното насилие да заплаща разходите по възстановителната програма на пострадалите и таксите за личното му участие в специализираните програми срещу агресията.
7. Държавата и общините да създадат национална мрежа за подкрепа на жертвите на домашно насилие, като осигурят институционална подкрепа на неправителствените организации, които работят по такива програми.
8. Агенцията за социално подпомагане да утвърди методика за нова социална услуга „консултативен център по проблемите на домашното насилие“.
9. Агенцията за социално подпомагане да изработи единни стандарти за възстановителни програми за жертвите на домашно насилие.
10. Агенцията за социално подпомагане да създаде единни стандарти за прилагане на задължителните програми за извършители на домашно насилие.
11. Да се създадат работещи механизми за взаимодействие между полицията, прокура-

³⁹ Препоръката е изпълнена с промяна на чл.296 от НК, в сила от месец април 2009г.

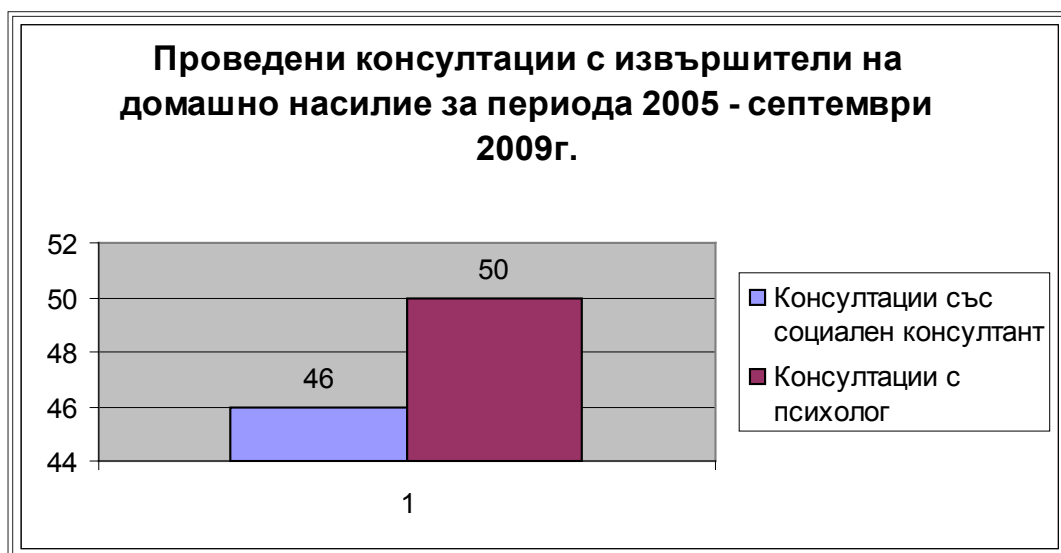
турата и съда по прилагане на Закона за защита срещу домашното насилие.

12. Полицейските служители да бъдат обучавани как да работят по този проблем, а органите на съдопроизводството да уеднаквят практиката си.
13. Да се използват всички възможности на закона за ефективно събиране на наложените глоби заради домашно насилие. За нарушителите да се въведат забрани и ограничителни мерки, които да възпрепятстват укриването им в страната и чужбина.

XIV. СПЕЦИАЛИЗИРАНА ПРОГРАМА ЗА ИЗВЪРШИТЕЛИ НА ДОМАШНО НАСИЛИЕ⁴⁰

Специализираната програма за извършители на домашно насилие е съвкупност от консултации и дейности, които имат за цел да оценят и превъзпитат качествата на осъденото лице за поправимост и превенция на проявите на агресия.

Подкрепят се инициативи за семейно планиране и изграждане на социални умения за интеграция в обществото. Програмата помага на осъдения извършител да осъзнае извършеното насилие, да преодолява напрежението, гнева и насилието.

Специализираната програма е със срок на действие на съдебната заповед⁴¹. Програмата за извършителите на домашно насилие е нова практика в община Разград и е съобразена със законовите изисквания към доставчиците на социални услуги.

Участието на извършителите на домашно насилие в специализираната програма спомага за осъзнаването на положението им в обществото. Голяма част от тях започват съвсем нов начин на живот. Работата с психолог им помага да осъзнаят в какво се изразява техният проблем и как могат да го разрешат. В много от случаите извършителите и потърпевшите отново започват да живеят заедно и техните взаимоотношения се подобряват. За периода април 2005 г. – септември 2009г. Консултативният център е работил с общо 23 извършители на насилие, които са проверили 50 консултации с психолог и 46 със социален консултант.

От 2007г. Центърът на НПО в Разград осъществява специализираната програма за 40 осъдени граждани по Закона за защита срещу домашното насилие. Районен съд – Раз-

⁴⁰ Практика при прилагане на Закона за защита срещу домашното насилие, 2005-2008, Георги Милков, 20.05.2008г.

⁴¹ Издава се от районен съдия, като неразделна част от съдебното решение за защита.

град ги задължава със съдебно решение да посещават Консултативния център за домашно насилие.

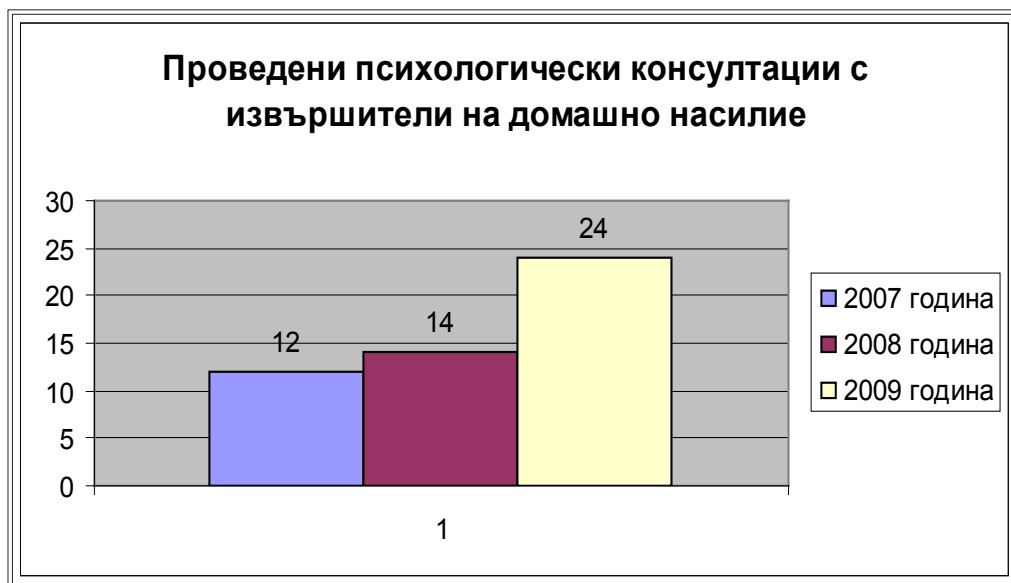
Практиката показва, че когато със съдебно решение извършителите на насилие биват принудително извеждани от семейните им жилища и получават забрана за контакти с близките си, изпадат в силен стрес и психологически дискомфорт. Травмата се съпътства и с промяна на динамичния стереотип, с битови проблеми от промяната на социалния модел и материални затруднения. Налице е и придружаващото тези процеси психологическо страдание, характеризиращо се с чувство на вина и разкаяние.

„При всички случаи мъжете употребяват големи количества алкохол, след което иницират акта на насилие.

При повечето случаи насилниците са криминално проявени – с действащи или изтекли присъди. Имали са предишни бракове, където също са малтретирали съпругата си /този факт жената научава впоследствие/.

Често срещана характеристика е липсата на работа, или нископлатена, сезонна работа. Мъжът често е незрял, зависим, неспособен да отстоява собствените си интереси, но същевременно и налагащ се, ревнив, с изострено до крайност чувство за собственост. Често произхожда от малтретиращо семейство, като баща му е бил алкохолик.“⁴²

„Често насилниците са и криминално проявени с предишни криминални постъпки или присъди. Възпиращо действа упоменаването в съдебната заповед за възможността да се срещнат с органите на полицията или прокуратурата, ако е констатирано насилие или нарушение на заповедта за защита“.⁴³

През тази година (м.09.2009г.) вече има случай, в който Районен съд – Разград издаде съдебна заповед на извършител на домашно насилие за втори път за последните 15 месеца. Първата заповед беше издадена през лятото на 2007г. и нейният срок изтече през 2008г. Тази практика би превърнала осъдения в рецидивист и би обезсмислила идеята на ЗЗДН за превенция и поправимост на виновните лица.

Ние не смятаме за успешен модел да се налагат ограничителни мерки на един и същ

⁴² Информацията е представена от психолога Татяна Костова на Кръгла маса по проблемите на домашното насилие, организирана от Центъра на НПО, 26 септември 2007г., град Разград

⁴³ Информацията е представена от адвокат Димо Борисов на Кръгла маса по проблемите на домашното насилие, организирана от Центъра на НПО, 26 септември 2007г., град Разград

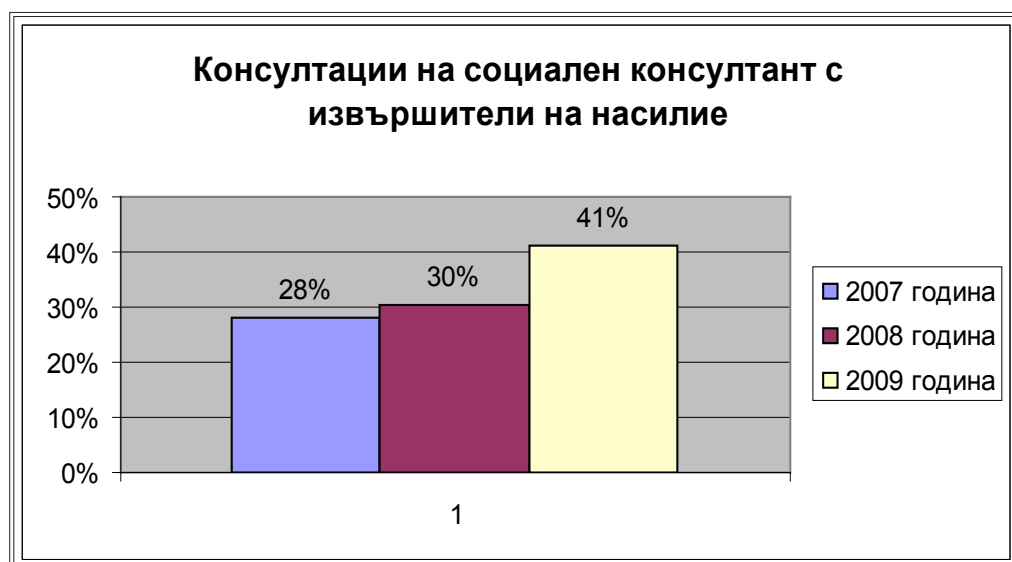
извършител последователно няколко поредни години, ако не се събират наложените глоби и осъденият не участва в специализираните програми за извършители.

Според нас това е нормативен пропуск и трябва да се помисли за промяна в закона при повторно извършване на домашно насилие от вече осъдено лице.

През 2007 година Консултативният център работи със седем извършители на насилие. Те имат общо 12 проведени консултации, които са продължили и през 2008 година. През тези две години участието в Специализираната програма беше възмездно и извършителите трябваше да заплащат услугите. Според нас това е основната причина за слабото участие и да не се изпълни определения минимален брой консултации. През 2009 година Специализираната програма стана безплатна и броят на консултациите за първите девет месеца се увеличи 100% за същия брой клиенти, като през цялата 2007 година.

Установени проблеми при приложение на специализираната програма:

- Осъдените лица не спазват мерките, посочени в съдебните заповеди. Налице е нарушение на мерките по чл.5, ал.1, т.1 и 3 от Закона за защита срещу домашното насилие.
- Извършителите на домашното насилие не спазват мярката по чл.5, ал.1, т.5 от ЗЗДН за задължителното участие в специализираната програма на Консултативния център.
- Осъдените граждани не спазват правилата за задължителен минимум от едно посещение на седмица за психологически консултации.
- Част от осъдените извършители на домашно насилие са в неизвестност и не можем да се свържем с тях, независимо че са получили преписи от съдебните решения и съдебни заповеди. Осъдените не са посетили Консултативния център и нарушават задължението си да участват в специализираната програма.
- Противоречивата практика на прокуратурата в Разград окуражава насилниците да не зачитат съдебните решения.

- Осъдените лица не осъзнават и не приемат, че специализираната програма е задължителна за тях по силата на съдебно решение.

В Консултативния център е създадена пилотна Служба за жертви на домашно насилие и извършители на насилие за изпълнение на мерките по чл. 5, ал.1, т.5 и 6 от ЗЗДН.

За първи път в Разград се прилагат Специализирана програма за извършители на домашно насилие и Програма за възстановяване на пострадали от домашно насилие в изпълнение на мерките по чл. 5, ал.1, т.5 и 6 от закона.

Тенденцията на увеличение се забелязва и при консултациите със социален консултант. През първите девет месеца на 2009 година процентът на проведените консултации надвишава този през предходните две години. Ако се запази тенденцията, 2009 година ще постави рекорд в работата по Специализираната програма. Изводът е, че по проблема се работи сериозно и хората са готови да приемат помощта ни.

През последната година в Разград се увеличават случаите на постановена съдебна защита на пострадали жени, които имат непълнолетни деца. По принцип в съдебните актове ЗЗДН не се указват правила (ограничения) на осъществяване на лични контакти на децата с другия родител, който е осъденият извършител. За този проблем информираха експертите от Отдела за закрила на детето към Дирекция „Социално подпомагане“ – Разград. Съдебна практика в Разград с постановени такива мерки няма до момента.

Съдии от Районен съд – Разград информираха, че подобни „привременни мерки“ се постановяват в Районен съд – София. Практиката на този съд сочи, че със съдебното решение се определя и издръжка на защитения родител, който е жертва на насилие и се грижи за децата.

По време на обсъждането на доклада в Разград (09.10.2009г.) не беше постигнато съгласие как трябва да отсъжда съдът при такива искове. Съдии и юристи изказаха опасение, че се навлиза в друг правен режим, който е уреден в Семейния кодекс и Закона за закрила на детето.

Съгласно чл. 21. ал. 1 от Закона за защита срещу домашното насилие, полицейските органи следят за изпълнението на заповедта, когато с нея е наложена мярка по чл. 5, ал. 1, т. 1, 2 и 3. Прилагането на специализираната програма по чл.5, ал.1, т. 5 от същия закон е една от мерките, които според нас също е необходимо да подлежи на контрол на изпълнение.

Ние наблюдаваме приложението на член 296 от Наказателния кодекс след неговата промяна от месец април 2009г. Районна прокуратура – Исперих е внесла пет обвинителни акта, като едно от делата е прекратено. Едно от съдебните решения е влязло в сила след сключено споразумение с прокуратурата и наложена глоба от 4000 лв. Второто дело е приключило с административно наказание-глоба по чл.78а от НК в размер на 700 лв., но в момента се обжалва в Окръжен съд – Разград. Останалите две дела са внесени в съда през месец септември 2009г. и са насрочени за разглеждане за началото на месец ноември 2009г.⁴⁴

Интересен факт е, че за един и същ нарушител са внесени два обвинителни акта, заради извършени отделни нарушения на съдебната заповед за защита в рамките на два месе-

⁴⁴ Информацията е предоставена от Сезгин Османов, Районен прокурор на Община Исперих, по време на брифинг на 09.10.2009г. в Районен съд – Разград.

ца. Той обжалва първата си присъда пред горната инстанция.

Районна прокуратура – Разград е внесла четири обвинителни акта по член 296 от НК. До момента само едно съдебно дело е завършило с осъдителна присъда, като са наложени пробационни мерки за шест месеца. Друго дело очаква насрочване на дата от съда. Трето е спряно с постановление, а по четвъртото дело, което е отлагано няколко пъти, предстои произнесяне от съда.

Окръжният прокурор на Разград Огнян Дамянов направи важно предложение към Районен съд – Разград за подобряване на координацията: *Съдът да постановява подробно съдебно решение, което да бъде идентично по съдържание със съдебната заповед. За прокуратурата е необходимо да има съдебен акт с изрично посочени всички наложени мерки по ЗЗДН⁴⁵, за да могат обвинителите да реагират и да търсят отговорност от извършителите на насилие по чл.296 от ЗЗДН.*

XV. СЪТРУДНИЧЕСТВО МЕЖДУ СОЦИАЛНИТЕ ЦЕНТРОВЕ

Ние планираме да прилагаме интегриран подход на сътрудничество между новите социални услуги „център за социална рехабилитация и интеграция“⁴⁶ с целева група жертви на домашно насилие и трафик и „център за социална рехабилитация и интеграция“⁴⁷ с целева група безработни жени без доходи от етническите малцинства от село Стражец.⁴⁸

Социалните центрове ще работят в мрежа, което ще подобри значително работата им, ще се предлагат качествени социални услуги и ще се спестят значителни ресурси, без да се дублира дейността им.

Двата социални центъра ще си обменят случаи и методически ще си сътрудничат, като насочват жертви на домашно насилие и трафик за настаняване в кризисния център⁴⁹. Очакват се клиенти и от големите общини Кубрат и Исперих, където през последните години се забелязва увеличение на случаите на домашно насилие и заведените дела за защита в Районния съд.

Планираните за откриване през 2010г. нови социални услуги в общините Лозница и Цар Калоян допълнително ще увеличат възможностите за социално включване на повече нуждаещи се граждани в област Разград.

45 С пълното наименование, съгласно член 5, алинея 1от ЗЗДН.

46 „Център за социална рехабилитация и интеграция“ е комплекс от социални услуги, свързани с извършване на рехабилитация, социално-правни консултации, образователно и професионално обучение и ориентиране, изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване”, § 1, т.22, Правилник за приложение на Закон за социално подпомагане

47 Пак там

48 Населеното място е бивш квартал на Разград до 1990г. и се намира само на 1.5 км. от областния център, преди ЖП гара Разград.

49 „Кризисен център“ е комплекс от социални услуги за лица, пострадали от насилие, трафик или друга форма на експлоатация, които се предоставят за срок до 6 месеца и са насочени към оказване на индивидуална подкрепа, задоволяване на ежедневните потребности и правно консултиране на потребителите или социално-психологическа помощ, когато се налага незабавна намеса, включително чрез мобилни екипи за кризисна интервенция”, § 1, т.25, Правилник за приложение на Закон за социално подпомагане.

XVI. ПРЕДЛОЖЕНИЯ:

1. Правителството да планира в Бюджета за 2010г. финансови средства по ЗЗДН за прилагане на Програми за възстановяване на жертвите и Специализирани програми за извършители на домашно насилие.
2. Министърът на финансите да организира събирането 100% и в срок на всички наложени от съда глоби.
3. Министърът на правосъдието да подготви инициатива за промяна на глава 27 от НПК. Да се въведат ограничения при прилагането за някои престъпления – сексуални и срещу деца. Задължително постигане на съгласие от всички страни за прилагането на глава 27, включително пострадалия и прокуратурата;
4. Агенцията за социално подпомагане към МТСП да инициира промяна в Правилника за приложение на Закона за социално подпомагане да се добави нова социална услуга „консултативен център по проблемите на домашно насилие“ и да утвърди методика за нейното предоставяне;
5. Разработване на механизъм за сътрудничество между Районен съд, Районна прокуратура, РУ на МВР в град Разград и Центъра на НПО, поради липсата на регламентиран контрол за изпълнение на наложена мярка по чл.5, ал.1, т. 5 от ЗЗДН;
6. Установяване на механизъм за наблюдение на всички жертви и извършители на домашно насилие, както и членове на техните семейства, в дирекциите „Социално подпомагане“, с цел осигуряване на защита и подкрепа на двете социално-уязвими групи;
7. С нормативна промяна в ЗЗДН лекарите и здравните работници да бъдат задължени да информират задължително полицията и социалните центрове при съмнения за упражнено домашно насилие.
8. Разкриване на център за социална рехабилитация и интеграция с целева група жертви на домашно насилие и трафик в град Разград, като нова социална услуга, държавно-делегирана дейност от 01.01.2010г.;
9. Разкриване на нова социална услуга „кризисен център“ за жертви на домашно насилие и трафик в Община Разград от 01.01.2010г.;
10. Активизиране на системите за социална и здравна защита на жертвите на домашно насилие в Община Разград. Центровете за спешна медицинска помощ и приемно-спешно отделение да информират МВР и Консултативния център по проблемите за домашното насилие за всички регистрирани случаи на пострадали граждани в следствие на упражнено домашно насилие;
11. Подобряване на координацията между социалните служби, полицията и здравните заведения за предоставяне на навременна помощ на жертвите;
12. Предлагане на периодично обучение на полицейските служители от област Разград за прилагане на ЗЗДН с цел увеличаване на личната увереност и професионална подготовка;
13. Редовно информиране на всички заинтересовани местни институции за настъпили промени и положителни практики при прилагане на ЗЗДН;

XVII. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Прилагането на Закона за защита срещу домашното насилие в община Разград има почти петгодишна история. Налице са първите добри практики и реални резултати – над 70 заведени съдебни дела само в Районен съд - Разград, предоставени са услуги на повече от 150 жертви на домашно насилие и 40 извършители.

Консултативният център по проблемите на домашното насилие с гореща телефонна линия в Разград, се развива много успешно, като нова социална услуга за местната общност.

Въпреки постигнатите успехи са необходими повече усилия за борба с домашното насилие, тъй като се забелязва тенденция на увеличаване на случаите на насилие, постъпилите сигнали в полицейските управления и заведените съдебни дела.

Необходимо е местната власт в Разград да се ангажира конкретно с решаването на проблема с домашното насилие. Социалните системи трябва да осигуряват трайна защита и сигурност на жертвите на домашно насилие. Очакваме кметът Денчо Бояджиев да подкрепи безрезервно откриването на Кризисен център за жертви на домашно насилие и трафик.

През 2010 г. предстои да бъдат открити две нови социални услуги в Община Разград за жертви и извършители на домашно насилие, както и жертви на трафик. Двата нови социални центъра ще бъдат държавно-делегираны дейности с финансиране от републиканския бюджет.

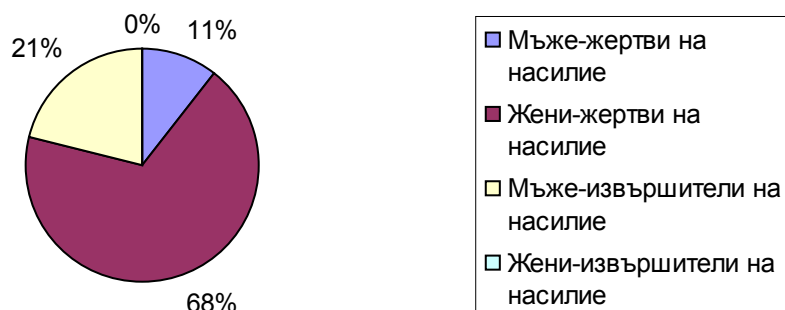
Центърът на НПО ще продължава да предоставя висококвалифицирани услуги на пострадали и извършители на домашно насилие, ще изготвя доклади, анализи и ще прави предложения за решаване на този значим обществен проблем.

За постигане на устойчиви резултати в борбата с домашното насилие е необходимо по-активно да участват повече държавни институции и местни власти, като се подобри координацията между тях.

Град Разград
октомври 2009 г.

СТАТИСТИКА ЗА 2009 година

Клиенти на Консултативния център през 2009г.

Общият брой на клиентите на Консултативния център по проблемите на домашното насилие в Разград за периода януари–декември 2009 година е 57. От тях 45 са преживелите домашно насилие и 12 са извършителите. Забелязва се **двойно увеличаване на броя на клиентите**, които за 2008 година са общо 30. Представено в процентно съотношение разпределението на клиентите за

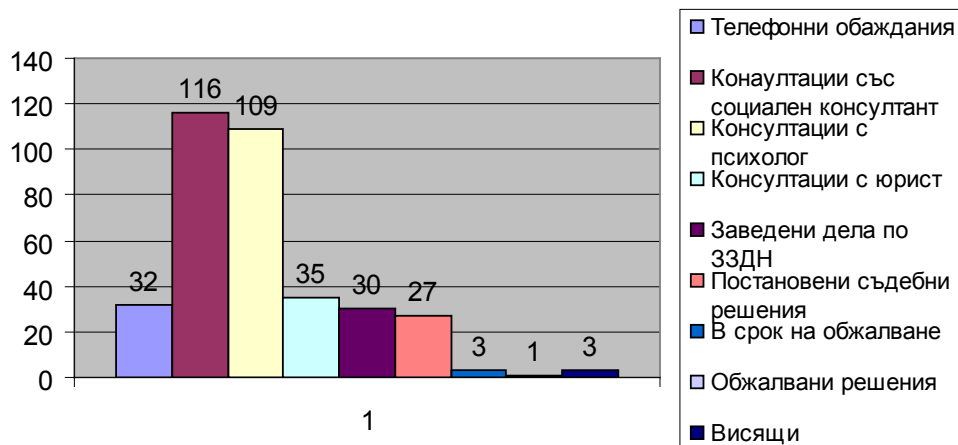
2009 година е: жени-жертви на насилие – 68% (39 бр.) ; мъже-жертви на насилие – 11% (6 бр.); мъже-извършители на насилие- 21% (12 бр.) и жени-извършители на насилие – 0%.

Общо 322 са проведените консултации в Консултативния център по проблемите на домашното насилие за 2009 година. Забелязва се повишаване на броя им спрямо 2008 година, където общият им брой е 293. Необходимостта от социална и психологическа подкрепа се забелязва във високият брой социални и психологически консултации. Техният брой е три пъти по-голям в сравнение с юридическите консултации. Хората имат нужда от внимание, изслушване и подкрепа. Непопулярна част от тях са готови да водят съдебни битки. Забелязва се **двукратно увеличение на заведените съдебни дела**, които през

2008 година са били

едва 16. Постановените съдебни решения през 2009 година са 27 или почти три пъти повече в сравнение с 2008 година, когато са били едва 10. Разликата е в броя на прекратени, обжалвани и висящи съдебни дела.

Проведени консултации през 2009г.

Георги МИЛКОВ:

Вече ще бъдат съдени и домашните насилници от двойките без брак

Три промени в Закона за защита от домашно насилие са резултат от нашата работа, отчита председателят на Центъра на НПО в Разград

Г-н Милков, какво свърши Консултативният център по проблемите на домашното насилие към Центъра на НПО през миналата година?

Равносметката е 45 спечелени дела в полза на наши клиенти, които са получили съдебна защита от домашно насилие и нито един отказ. Сравнено с 2008 г. увеличението е с 50 %, тъй като миналата година сме имали 30 случая. Трябва да кажа, обаче, че клиентите ни са три пъти повече от делата, над 100 са, но по-голямата част от тях не желаят да водят съдебни спорове. Те имат нужда от консултации, от съвет да си подготвят документите. В над 90 % от случаите, при които са водени дела, съдът е постановил извършителите да посещават нашата специализирана програма, т.е. около 35-40 от насилниците. Затруднението ни при изпълнението на програмата е, че част от хората веднага напускат населеното място или страната и никой не може да ги намери, нито да им събере глобите. Т.е. двете основни функции на закона – превантивната и санкциониращата, до момента не работеха. Така по-голямо внимание се обръщаше на жертвите - преките потърпевши и на децата, ако има такива.

Говорите в минало време. Какво се е променило сега?

Приеха промените в Закона за защита срещу домашното насилие, нещо, което считаме за наш успех. Основната разлика е, че държавата регламентира реда на действие на двете програми - за жертвите и за извършителите, като през първото тримесечие на вся-

ка година Министерски съвет трябва да приема национална програма. Вече ще има финансиране, упоменато е дори за какви дейности и програми ще се дават пари. Това изменение в закона всъщност е направено по наше предложение и е резултат от един голям процес, който тече през последната година и половина. Както знаете, миналото лято направихме коалиция от местни неправителствени организации и настоявахме за промени - пред предишния правосъден министър, а след смяната на властта и пред новия. Такава кампания, но отделно, направи и една коалиция от женски НПО в София. Внесохме общо 13 предложения за промени в закона, трите най-важни сред тях бяха приети.

Затова помогна много докладът на нашата организация, в който посочихме проблемите по приложението на закона. Нашите народни представители – от миналия и сегашния парламент, също допринесоха новият закон да стане факт.

Кои са другите две изменения, направени по ваше предложение?

Втората промяна с наш принос е тази, че вече ако има наложена мярка извършителят на домашно насилие да напусне съвместно обитаваното жилище, то той се отстранява със съдействието на полицията. Ние искахме да бъде изрично записано, че органите на МВР имат ангажимент по приложението на мярката. Досега се налагаше жертвите да пишат сигнали до полицията, ако насилникът не изпълни съдебното решение. А униформените се намесваха, ако поискат, защото не бяха длъжни да го правят.

Третата много съществена промяна е, че в чл.3 на закона се записа, че жалба може да се подава и срещу лица, с които жертвите са били или в момента са във фактическо съпругеско съжителство. Става дума за хората, които живеят без брак, знаете, че над 50 % от връзките са такива, двойките живеят заедно, имат общо домакинство и финанси, но без подпис.

В нашата практика често ни се е налагало да работим с потърпевши от такива двойки. И при интервютата с тях сме се опитвали да разберем дали нападателите им не упражняват насилие и върху някой близък роднина, за да може той да подаде жалба, а нашата клиентка да стане свидетел по делото. Мъчехме се да помагаме по други пътища, които законът позволява.

Казаното дотук значи ли, че трябва да разчитаме само на неправителствения сектор за усъвършенстването на законите?

Не, разбира се. В новия закон има промени, които са наложени изцяло от практиката.

Например, вече е залегнато, че когато има висящ спор между родителите по упражняването на родителските права, съдът оставя производството за това да се води по Семейния кодекс. Ние имаме няколко случая това лято, при които бащата е отстранен от жилището, има деца, иска да ги вижда, но майката не му позволява. А той правата върху децата не си ги е загубил. Не може този закон да се използва за репресия, за вмешателство в лични отношения, които всеки човек има по конституция. И това вече е залегнато изрично. Другото, което пак практиката наложи, е, че жертвите вече могат да искат защита и от органите на МВР, по техния закон, паралелно с жалбата си до съда.

Променено беше самото име на нормативния акт – от Закон за защита срещу домашно насилие, той стана Закон за защита от домашно насилие. Така 4 години и половина по-късно тази неуредица беше отстранена. В дефиницията на „домашно насилие“ също има промени. На базата на този закон вече освен лица, които са в родствена връзка, могат да се преследват и бивши съпрузи, т.е. разведени. А за домашно насилие вече се приема и икономическото, както и опитът за такова.

Колко от жертвите, които ви търсят са се оплакали от икономическо насилие?

Факт е, че в над 80 % от случаите единствената причина жертвата да се колебае дали да стигне до край, т.е. до съда, е икономическата принуда. Пак по тази причина, дори след успешно приключило дело, пострадалите се събират отново с насилниците. Защо? Защото жената /б.а.- над 95 % от жертвите на насилие са от нежния пол/ няма доходи, но има

малки деца, за които трябва да се грижи и решава да продължи да търпи насилието, за да има пари. Напоследък почти всяка жена, която идва, казва, че е безработна. Тя директно не се жалва, че има икономически натиск, но с това обяснява как се е стигнало дотук. По съдебен ред, обаче, не можеше да получи закрила от това.

Прилагането на коя от направените промени ще следите с най-голям интерес?

Това, което според нас ще играе много интересна роля в обществените отношения и ние ще следим, е допълнението в чл.2 на ЗЗДН - че за психическо и емоционално насилие върху дете се смята и всяко домашно насилие, извършено в негово присъствие. Ще видим каква част от сигналите ще идват от деца и доколко това ще е възпиращо за извършителите. Защото за извършено от тях насилие пред дете, те могат да търпят наказание по Закона за закрила на детето, по който има и спешна полицейска закрила.

В сила ли е вече новият Закон за защита от домашно насилие?

Да. Законът беше приет на 9 декември 2009 г., на 22 декември беше публикуван в „Държавен вестник“ и влезе в сила веднага. Единствено точките, които касаят специализираните програми и финансирането, влязоха в сила сега на 1 януари, защото бюджетната година започна тогава. Сега очакваме с нетърпение края на март, когато ще стане ясно как ще се кандидатства за държавно финансиране на тези програми.

Досега средствата идваха единствено по проектите, които ние разработвахме. Но има резолюция на Съвета на Европа, която казва, че държавата трябва да отделя минимум 1 евро на човек от населението, за да се осигурят пари за такива програми. Ако приемем, че България има население от 8 милиона души, значи трябва да очакваме държавна субсидия от 8 млн.евро. И все пак, все още е рано да говорим за това.

Искате ли да благодарите на някого от страниците на вестника за свършеното дотук?

Бих желал да благодаря на всички местни институции за подкрепата в борбата срещу домашното насилие – правораздавателни, здравни и социални.

Признателни сме на Районен съд и РУ на МВР в Разград, които професионално прилагат закона, за да осигурим защита и грижа за жертвите на домашно насилие.

На всички пожелавам една спорна и благодатна 2010 година, изпълнена с добри дела и надежда за сигурно бъдеще.

Мила КЮЛЮМОВА

Препечатка от в. „ЕКИП 7“, бр.1 от 04 01 2010 г.

Център на НПО в Разград

Центърът на неправителствените организации е създаден на 8 януари 1997 г. в Разград от седем граждански сдружения, за да подпомага гражданското общество в Разград и Лудогорието. Организацията организира тренинги за местни граждански лидери и подпомага укрепването на гражданския сектор в област Разград. Центърът осъществява гражданско наблюдение на съда в Северна България; проект за превенция на домашно насилие; развива антикорупционни инициативи; улеснява достъпа до обществена информация; подкрепя развитието на Дневен център за жени в село Стражец, община Разград.

Центърът на НПО в Разград координира Националната НПО мрежа за гражданско наблюдение на съда. Представява България в Европейската мрежа против расизма ENAR. Учредител на Асоциацията на социалните предприятия в България, ноември 2005 г. От месец февруари 2005 г. Центърът на НПО е член на Мрежата на социални услуги. През месец май 2004 г. участва в създаването на Регионалната мрежа „Полицията в близост до малцинствата“ в Букурещ, Румъния. Организацията е учредител на българската национална мрежа „Полицията в близост до обществото“ от март 2004 г.

МИСИЯ

Нашата мисия е да се застъпваме за гражданско участие в демократичните процеси на местно ниво.

ЦЕЛИ

Подпомага развитието на демократичните институции.

Подобрява предоставянето на социални услуги и развитие на междусекторното сътрудничество за повишаване капацитета на гражданските организации.

Подкрепя реформата в полицията, мотивиране представителите на етнически общности да сътрудничат на полицията.

Съдействие за повишаване ролята на жените в етническите общности.

Подобряване взаимоотношенията между полицията и етническите малцинства.

ЦЕНТЪР НА НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ В РАЗГРАД

ж.к. „Освобождение“ №34, партер, ПК237

7200 Разград

Телефон/факс (+359 84) 661694

E-mail: bafe@ngo-rz.org

www.ngo-rz.org; www.court.ngo-rz.org

